БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТЫЖЫҢАР!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ
БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үндезилетинген.

1952
январь
12
СУББОТА
№ 8 (2438)

ӨРТЭЭ 20 КӨП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

ВКП(б) обкомунда. Чаа-Хөл районнуң колхозтарында мал кыштагладыышкынының чоруп турарының дугайында (1 арын).
КОЛХОЗ ТУДУГЛАРЫНДА (1 арын).
ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ: **М. Хорлуг-оол** — Каа-Хем районунда партия чырыдыышкынының чоруп турарының байдалы (2 арын).
Матвеев — Ленин аттыг колхозта чылгычы Дажамбаның дуржулгазы (2 арын).
М. Каунайте — херээженнер активи-биле ажылдаарының дугайында (2 арын).
Совет социалистиг ниитилел (3 арын).
Редакцияга чагаалар (3 арын.
КНО-нуң Кол Ассамблеязының алдыгы сессиязы (4 арын).
Корееда болуушкуннар (4 арын).

Бистиң парлалгавыстың кайгамчыктыг чаңчылы

Ленин — Сталинның идеяларын массага чедирип, совет тургузугчуң амыдырал үндезини болуп турар большевик партияның политиказын хүн-бүрү пропагандалап турар большевик парлалганың ролю улуг болгаш хүндүлүг.

Ажыл-агый болгаш культур тургузуушкунунуң улуг болгаш нарын сорулгаларын күүседиринге, ажылчы чоннарны коммунизмниң угаан-медерелинге кижизидериниң талазы-биле бистиң солуннарывыс, журналдарывыс, ном үндүрер черлеривис партияга идепкейлиг дузалап турарлар.

Большевик парлалга болза, бодунуң идейлиг болгаш масса-биле харылзаалыг болуп турары-биле күштүг. Совет кижилер солуннарның болгаш журналдарның арыннарынга боттарының бодалдарын илередип, бүдүрүлгечи дуржулгалары-биле солчуп, иштики болгаш бүгү делегей амыдыралының эң солун айтырыгларынга чогуур харыыларны ап, бистиң нити херээвисти экижидериниң дугайында боттарының саналдарын бижип, четпестерни шүгүмчүлеп турарлар. Чаа авторларның, ажылчыннарның, колхозчуларның болгаш интеллигентилерниң бижип турар номнарының болгаш брошюраларының саны чыл келген дудум-на көвүдеп турар. Кандыг-даа парлалга органының авторжу активтери калбак болур дудум-на ооң ажыл-чорудулгазы үре-түңнелдиг болгаш боттуг болур, ооң амыдырал-биле харылзаазы улам-на күштүг болур. Эң-не баштайгы большевикчи солунну тургузуп турарының үезинде В. И. Ленин: **«беш-ле удуртукчу болгаш доктаамал бижип турар литераторларның орнунга—беш чүс ийикпе беш муң литератор эвес ажылдакчыларлыг болурга, орган дириг болгаш амыдыралчы болур»** деп онзалап демдеглеп турган. Солуннарга болгаш журналдарга ажылчы чоннарның калбаа-биле киржип турары—Ленин—Сталинниң партиязының тургусканы чаа хевирниң парлалгазының онза хевирлиг болгаш кайгамчыктыг чаңчылы болур.

Автор активин бүгү хемчеглер-биле калбартып, оларның-биле хүн-бүрү ажылдаар чорук болза, солуннар бүрүзүнүң, журналдар, ном үндүрер чер бүрүзүнүң ажылының шынарын көдүреринге эргежок чугула чүүл болур. Редакция чери эң дээре пропагандисчи күштерни бодунуң ажылынга хаара тудуп тургаш, парлап үндүрүп турар материалдарының идей-теоретиктиг деңнелдерин дыка көдүрүп болур. Бир эвес бодунуң ажылынга партия организацияларының удуртукчуларын, партийжи активти доктаамалы-биле киириштирип турар болза, ындыг орган ам партия амыдыралын эң эки чырыдып шыдаар. Мурнакчы дуржулганы болгаш эртемниң чедиишкиннерин пропагандалаарының чедиишкинниг болуру болза, ук редакцияның үлетпүрнүң болгаш транспорттуң стахановчулары-биле, социалистиг чер ажыл-агыйының мастерлери-биле болгаш эртем ажылдакчылары-биле кайы хире харылзажып турарындан хамааржыр. Коммунизмниң улуг тудугларының коллективтериниң күш-ажылчы чедиишкиннериниң дугайында эң-не солун болгаш өөредиглиг чүүлдерни ол тудугларның киржикчизи болгаш мурнакчы ажылчыны кижи чугаалап шыдаар дээрзи билдингир болгай.

Төп болгаш чер-черниң парлалгалары чүгле активтиң дузазы-биле боттарының номчукчуларының өзүп турар негелделерин улам-на долу болгаш эки кылдыр хандырып турарын амыдырал херек кырынга көргүзүп турар. Амгы үеде стахановчу ажылдың чаа-чаа аргаларының эгелекчилери солуннарга боттарының ажылының дугайын бижип турарлар, оларның дуржулгалары парлалганың ачызы-биле миллион-миллион ажылчы чоннарның ортузунда нептеретинип турар. Көдээ ажыл-агый талазында мурнакчы дуржулганы пропагандалаары база-ла экижээн: колхоз болгаш совхоз бүдүрүлгелерин организастаарынче, тараа дүжүдүн улгатырарынче болгаш ниитижиткен мал ажыл-агыйын сайзырадырынга бистиң парлалгавыс улуг кичээнгейин салыр апарган.

Бистиң чуртувуста муң-муң солуннар, чүс-чүс чүүл-бүрү журналдар үнүп турар, политиктиң, чечен чогаалдың, бүдүрүлге-техниканың эртемниң болгаш өөредилгениң литературазын парлап үндүрүп турар дыка хөй санныг ном үндүрер черлер бар. Парлалга органы бүрүзү, ном үндүрер чер бүрүзү боттарының ажылдарының талазы-биле ылгалып турарлар, ынчалза-даа авторжу активке даяныры, оларны редакцияның ажыл-чорудулгазынга калбаа-биле хаара тудары дээн чергелиг нити чаңчылдар оларда бир дөмей болуп турар. Чугула-чугула материалдарны парлалгага бээри-биле белеткеп турарының үезинде чүгле чамдык кижилерниң дуржулгазын болгаш сүмезин барымдаалаар эвес, харын-даа коллективтиң, калбак хөй-ниитиниң дуржулгазын, билиин, саналдарын база-ла барымдаалаар ужурлуг.

Массаларның үнүн дыңнап, чүгле массаны өөретпейн, харын-даа массадан база өөренип алырын эш Сталин сүмелеп турар.

«Миллион-миллион ажылчы чоннар, ажылчыннар болгаш тараачыннар херек кырында ажылдап, амыдырап, демисежип турарлар. Ол кижилер хоозуну-биле амыдыравайн турарлар, ол кижилер амыдырап, демисешпишаан канчаар-даа аажок улуг практиктиг дуржулганы мөөннеп ап турарлар дээрзинге кым дадагалзап болурул? Ол дуржулганы тоовайн турар удуртукчулар ёзулуг удуртукчулар деп санатынып шыдавастар дээрзинге дадагалзап болур бе ынчаш?» деп эш Сталин чугаалап турар.

Большевикчи парлалга—чаа хевирниң парлалгазы улустуң сонуургалдарын илередип, сагыш-сеткил негелделерин хандырбышаан, калбак улус массаларының идепкейлиг киржилгези-биле боттарының бүгү-ле ажыл-чорудулгаларын шимчедип турарлар. Ооң ужурунда кандыг бир редакция актив-биле бодунуң харылзаазын кошкадыр болза, чүгле ооң бир четпези болур эвес, а большевикчи парлалганың принциптеринден ойталааны ол болур.

Бир эвес дыка хөй парлалга органнарының үре-түңнелдиг ажыл-чорудулгалары авторжу актив-биле калбак харылзаазы-биле тайылбырлатынар болза, чамдык органнарның болгаш ном үндүрер черлерниң ажылының куду деңнелдиг болуп турары оларның хөй-нити-биле кошкак харылзаалыг болуп турарының уламчылалы болур чорук үргүлчү таваржыр. Туркмен ССР-ниң чогаалчылар Эвилелиниң литературлуг журналы аныяк чогаалчылардан хоорук ажылдап турар: очерктер, рассказтар, шүгүмчүлел-библиографтыг чүүлдер ында кончуг ховар парлатынып турар. Карел-Фин республиканың чогаалчыларының органы—«На рубеже» деп журналының ажылдакчылары база-ла материалдарның чок болуп турарынга үргүлчү сылдаглап турарлар. Ооң-биле кады ол республикаларда дыка улуг литература күжү бар болгаш ында чүс-чүс, муң-муң стахановчулар, тускай эртемниглер, эртемдээннер ажылдап турар болгаш олар номчукчуларга чүнү-даа сонуургадып бижип шыдаарлар.

Бистиң улузувустуң талантызы байлак. Бижип билир мергежилдиг кижилерни чүгле мергежилдиг литератураларның аразындан тып ап болбас. Бүдүрүлге черлериниң мурнакчылары, хоорайның болгаш көдээниң ажыл-ишчилери, бистиң улустуң хөй санныг интеллигентилери солуннарга болгаш журналдарга чүүлдерин, номнарны болгаш брошюраларны чедиишкинниг бижип турарлар. Ол кижилерни тып, оларның саналдарын сагыш-човангыр болгаш кичээнгейлиг көрүп, оларның чогаадыкчы ажылдарынга дузалаары болза, редакцияларның болгаш ном үндүрер черлерниң ажылдакчыларының хүлээлгези болуп турар.

Парлалгаже белеткеп турар чогаалдың бедик идейлиг, уран-чогаал болгаш эртем деңнелиниң дугайында доктаамал сагыш-салыышкынынга редакцияларның болгаш авторларның бот-боттарының аразында харылзаазы үндезилетинген турар ужурлуг. Чүгле автордан шыңгыы негелдени салып, ооң-биле кызымакай болгаш тывынгыр байдал-биле ажылдап тургаш, ол сорулганы күүседип болур.

Ынчалза-даа чамдык редакцияларда авторлар-биле кичээнгейлиг болгаш доктаамал ажыл чок болуп турар. Чижээ, боттарының «Совет школа» деп журналынга белорус башкылар чүге биживестей бергенил? Ол редакция хамыктың-на мурнунда авторлар-биле шын харылзааны тургузуп албаанындан ындыг болуп турар. Ук журналдың редакциязы кээп турар чүүлдерниң авторларынга ёзу барымдаалаан, утка-шынары куду харыыларны берип, чок болза, оларның-биле чөпшээрешпейн бижимелдерни шуут үндезини-биле өскертип кааптар.

Авторлар-биле ажылдарны экижидер чорук—солуннарның, журналдарның болгаш ном үндүрер черлерниң бүгү ажыл-чорудулгаларын экижидериниң эге сууру болур. Ол ышкаш редакцияларның ажылының айтырыгларын калбак хөй-ниитиниң чугаалажып көөрү эргежок чугула. Культур ажылдакчылары, эртемдээннер, чогаалчылар, колхоз шөлдериниң эгелекчилери болгаш стахановчулар—редакцияның даяныр кижилери болур. Олар планнарны чугаалажып көрүп турарының үезинде үнелиг чүүлдерни сагындырып, чаа-чаа темаларны сүмелеп, эң чугула айтырыгларны тургузуп кээп болурлар. Редакцияга келген чагааларны чугаалажып, редакцияның ажылының кол-кол уг-шиглерин тодарадып турарының үезинде оларның кирген саналдары тергиин үнелиг болур.

Дыка хөй журналдарның, эң ылаңгыя ном үндүрер черлерниң редакцияларының эртемдээннер болгаш чогаалчылар-биле харылзаазы четпес болуп турар. Республиканың хөй-ниитизинден хоорук чоруу—күрүнениң таджик ном үндүрер чериниң ажылында эң улуг четпес чүүлү ол болуп турар. Ол черниң чогаалчылары, эртемдээннери болгаш бүдүрүлгечилери ном үндүрер черниң планнарын болгаш аңаа кирген бижимелдерни чугаалажып көрбейн турарлар. Таджикгосиздаттың редакция соведи шагда-ла ажылдавастаан, рецензентилер болгаш очулдурукчулар ном үндүрер черниң ажылын сонуургавас апарганнар.

Бистиң чуртувуста тургузукчу ажылдарның канчаар-даа аажок калбарыышкыны, улустуң инициативазының улуг өзүүшкүнү болза, бүгү-ле чаа, мурнакчы чүүлдерни пропагандалаарының кызыгаар чок байлакшылдыг аргаларын ажыдып берип турар. Партия организацияларының хүлээлгези—ол аргаларны долузу-биле ажыглавышаан, авторжу актив-биле ажылды бүгү-ле редакцияларга болгаш ном үндүрер черлерге политик талазы-биле улуг сорулга кылдыр көөр чорукту чедип алыры болуп турар. Бүгү-ле солуннар, журналдар, ном үндүрер черлер боттарының ажылдарын чорударда хөй-ниитиниң калбак кезектериниң дузаламчызынга болгаш деткимчезинге даянган турарының дугайын партия организациялары үргүлчү сагыш-салыр хүлээлгелиг.

Актив-биле харылзааны быжыдары, редакцияларның болгаш ном үндүрер черлерни долгандыр үлетпүрнүң, көдээ ажыл-агыйның, эртемниң болгаш уран-чүүлдүң мурнакчы кижилерин катыштырары болза, идеология ажылын улам ыңай көдүреринге, ажылчы чоннарның коммунистиг кижизидилгезиниң херээнге бистиң парлалгавыстың ролюн улгатырарынга эргежок чугула чүүл болур.

(«Правданың» мурнуку чүүлү).

Часкы тарылга белеткелин эки чорудуп турар

ШАГААН-АРЫГ (Телефон-биле). Улуг-Хем районнуң Шагаан-Арыгда «Кызыл тук» көдээ ажыл-агый артели (даргазы эш Кечил, партия эге организациязының секретари эш Сундуй) 1952 чылдың часкы тарылга кампаниязынга чедиишкинниг ужуражыр дээш аңаа бүгү белеткел ажылдарын организастыг чорудуп турар.

1952 чылдың тарылгазынга хереглээр 40 тонна кызыл-тасты, 20 тонна суланы, 2 тонна чиңге-тарааның болгаш 1 тонна арбайның урезиннерин эш Көшкендейге баштаткан беш кижи декабрьның 25-тен эгелеп триер-биле арыглап турар. Ол бригада хүн нормазын үргүлчүле 120—140 хуу күүседип, шалыпкын ажылдап турар.

Колхозтуң дарганы эш Дүктүг-оол көдээ ажыл-агыйның чепсек херекселдериниң септелгезинче кирип, 12 аът андазыннарының 8-зин доозуп алган болгаш 21 илиирлерниң септелгезин январь айның иштинде септеп доозар деп хүлээлге ап алган ажылдап турар.

Чаа Каховка. Каховканың суг белдиринде күчүлүг механизмнер ажылдап турар. Экскаватор машинистизи А. Дергунов ээлчегде үш норманы күүседип турар.

Чурукта: Дергуновтуң экскаваторунуң ажылдап турары.

Чуруу **Ю. Лихуттың.**

СЭТА-ның прессклишези.

Пензаның шак кылыр заводунда

ПЕНЗА. Шак кылыр заводтуң коллективи чаа чылда күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн улгатырып, хөй кижи күжү хереглетинер аар күш-ажылын механизастап, «Звезда» деп холга баглаар шактың шынарын экижидип турар. Чыып кылыр цехтерде 10 конвейерлерни тургускан. Ол конвейерлер оон биче бүдүрүкчүлүг лентаᐟларны солаан. Чыылданың чаңгыс хемчээлдиг болурун тускай аппараттар-биле таарыштырып турар, бир кезек үе болгаш-ла ажылчыннарга дыштанылганы бээри-биле ол конвейерлер доктаап туруптар.

Ындыг конвейерлерни ажыглалче кирген чорук болза, шактарның херекселин чыырының технологиязын экижиткен. Январьның баштайгы хүннеринде хүндүскү норманың ортумак күүселдези 130 хуу четкен.

(СЭТА).

Пландан ажыр нефть

БАКУ. «Лениннефть» трестиниң бир дугаар тывыш коллективи чаа чылда чедиишкинниг ажылдап турар. Беш хонуктуң онаалдазын бүгү бригадалар ажыр күүсеткен. Чаржып турарларның мурнунда — мастерниң дузалакчызы Георгий Щитинниковтуң удуртуп турары бешки участоктуң нефтичилери туруп турар. Олар чаа скважинни хуусаазындан бир каш хонук мурнап ажыглалче кииргеннер. Мурнакчылар дүн-хүннүң онаалдазын күүседирин 110 хуу чедирген.

Мастерлер Рза Джаната, Зюба Мамедова болгаш өскелерниң-даа бригадалары суук оттулар чүүлдүң тывыжын эрткен чылга деңнээрге бо чылын улгатырган.

Тывышчылар чаа чылдың баштайгы хүннеринде пландан ажыр он-он тонна нефтини тыпкан.

«Лениннефть» трестиниң үшкү, бешки, чедиги болгаш өске-даа тывыш черлериниң ажылдакчылары эки ажылдап турар.

(СЭТА).

Көдээ районнуң үлетпүрү

ШУША. Азербайджан ССР-ниң Дашалтының торгу аргыыр фабриказының чаа чылдың беш хонуунда ажылының түңнелин үндүрген. Пландан ажыр он-он муң рубльдиң продукциязын бүдүрүп үндүрген. Бүгү ажылчыннар онаалдазын ажыр күүсеткеннер.

Дашалты суурнуң торгу аргыыр фабриказы — Нагорно-Карабак автономнуг областың Шуша районунуң бир хөй үлетпүр бүдүрүлгелиг чери болур. Үлетпүр черлери районнуң экономиказында улуг черни ээлеп турар. Район төвүнде болгаш суурларда алгы заводтары, тывыш артельдери, үлетпүр комбинаттары бар. Бүдүрүлгелер 40 ажыг янзы-бүрү хевирниң продукцияларын бүдүрүп үндүрүп турар.

Дашалтының торгу аргыыр фабриказы тус черниң чиг эди-биле ажылдап турар. Эрткен чылын ол фабрика пландан ажыр 2 миллион ажыг рубльдиң продукциязын бүдүрүп үндүрген.

(СЭТА).

ВКП(б) ОБКОМУНДА

Чаа-Хөл районнуң колхозтарында мал кыштагладыышкынының чоруп турарының дугайында

Чоокта чаа ВКП(б) обкомунуң бюрозу Чаа-Хөл районнуң колхозтарында мал кыштагладыышкынының чоруп турарының дугайын чугаалашкаш, ВКП(б)-ниң Чаа-Хөл райкому, совет болгаш чер ажылының органнары «1951—1952 чылдарда областың колхозтарынга мал кыштагладыышкынын чорудар дугайында» ВКП(б) обкомунуң бюрозунуң болгаш облкүүскомнуң 1951 чылдың ноябрь 21-де үндүрген доктаалын күүсетпээн, харын мал кыштагладыышкынының ажылын организастаар талазы-биле дендии сагыш амыр, тайбың байдалды көргүзүп турар деп демдеглээн.

Сөөлгү үеге чедир райкомнуң бюрозунга болгаш райкүүскомнуң хуралынга мал кыштагладыышкынының дугайын чугаалашпаан, ол ышкаш бо айтырыг талазы-биле колхозтарда чаңгыс-даа партия эге организациязының секретариниң азы колхоз даргазының илеткелин албаан болгаш партия эге организацияларының, колхозчуларның, көдээ ажыл-агый специалистериниң кичээнгейин мал кыштагладыышкынын чедиишкинниг чорударынче, мал ажылын хөгжүдериниң күрүне планын күүседиринче мобилизаставайн турар.

Моон чылдагаанындан районнуң колхозтарының хөй кезии кышка белеткел чок кирген. Мал чемнерин белеткээриниң планын чедир күүсетпээн, ниитиниң мал ажылын чылыг оран суур-биле четче хандырбаан, кажаа тудуунуң планын чүгле 50 хуу күүсеткен. Элээн хөй колхозтарда мал чеми четпейн баарының айтырыы ам безин чидии-биле тургустунуп турда-ла бар турган мал чемнерин эки планнап көрбес, хадагаладыры-биле харысалгалыг кижилерге акт ёзугаар дужаавас болгаш хыналда чок чарыгдап турар чүүлдер бар. Чижээ, «Бурунгаар» колхоз мал чемнери белеткээр планын чүгле 69 хуу күүсеткен хирезинде-ле 20 тонна сигенни өске бүдүрүлге черинче садыпкан. «Победа» колхоз чаңгыс ноябрь айның дургузунда 15 центнер сигенни мал чеминге чарыгдаан.

Мал өстүрериниң планын чедир күүсетпейн тургаш-ла Молотов, Сталин аттыг колхозтар ниитиниң малын садып төтчеглээр чоруктарны болдуруп турар.

Чаа-Хөл районда мал кыштагладыышкынының байдалы мындыг дүвүрээзинниг турбуже, областың көдээ ажыл-агый эргелели, ооң специалистери ол черге барып боттуг хемчеглер албайн турарын обкомнуң бюрозу демдеглээн.

ВКП(б) райкому болза, элээн хөй колхозтарда мал фермаларын политика талазы-биле хынатынган, мал ажылынга ынак кадрлар-биле быжыглавайн турар болгаш мал ажылдакчыларының ортузунга үргүлчүнүң политиктиг ажылын, агро-зоотехниктиг өөредилгени организаставайн турар.

Чаа-Хөл районда мал кыштагладыышкынының ажылында улуг четпестерни доп-дораан узуткаар дугайында обкомнуң бюрозу шыңгыы доктаал үндүрген. Мал ажылын өстүрериниң күрүне планын күүсединин үргүлчү чугаалажып, мал кыштагладыышкынында четпестерни узуткаар болгаш малдың баш санын камгалаар дугайында боттуг хемчеглер ап турарын ВКП(б) райкомунуң бюрозунга, райкүүскомга дааскан.

Бар турар мал чемнериниң хемчээлин он хонук хуусаа иштинде тодараткаш, оларны чарыгдаарының ай планнарын чогаадыр, мал чеми кадагалаар тускай кижилерни тургузар болгаш чарыгдалдың корум-чурумун доктаадырын; кышкы одарларда харның кылын, чугазын шинчилеп көөр, оларга малды одарладырының чурумун тургузар, чаш малдарны болгаш чамдык улуг малдарны тургузу азыраары-биле мал чемнерин кыштагларже хереглелдиң санын ёзугаар сөөртүрүн; 1952 чылдың февраль 1-ге чедир чылыг кажаалар-биле бүгү төрүүр малды болгаш чаш малды хандырар төлээде, бар турар кажааларны бүрүн септээринге, чаа кажааларның тудуун доозарынга четчир санныг колхозчуларны үзүп тургузарын; политика талазы-биле хынатынган, мал ажылынга ынак кадрлар-биле мал ажылының фермаларын быжыглаар, оларның ортузунга политиктиг ажылды, агро-зоотехниктиг өөредилгени доктаамал организастаар, ынчангаш, ферма болгаш мал ажылының бригада бүрүзү мал ажылының талазы-биле социалистиг чарышка алган хүлээлгелерин чугаа чок күүседирин хандырарын ВКП(б)-ниң Чаа-Хөл райкомунга болгаш райкүүскомга дааскан.

Районда мал кыштагладыышкынын чедиишкинниг чорударынче болгаш «1951—1952 чылдарда областың колхозтарынга мал кыштагладыышкынын чорудар дугайында» ВКП(б) обкомунуң бюрозунуң, облкүүскомнуң 1951 чылдың ноябрь 21-деги доктаалын чугаа чок күүседирин хандырарынче колхозчуларны, көдээ ажыл-агый специалистерин, районнуң бүгү ажылчы чонун мобилизастаарын райкомга болгаш райкүүскомга дааскан.

КОЛХОЗ ТУДУГЛАРЫНДА

1951 чылдың тудуг планын күүсеткен

Улуг-Хем районнуң Шагаан-Арыг сумузунда «Кызыл тук» көдээ ажыл-агый артели 1951 чылда планда көрдүнген тудуг планын күүсеткен.

Колхозтуң тудуг бригадазының составында 32 кижи доктаамал ажылдап турар. Чаңгыс аай хевирлиг 5 чуртталга бажыңнары тудар планны күүсеткеш, ооң кырынга 2 бажыңны немей туткан болгаш ажыглалга удавас киирер. 80 инек кирер 1 кажаа, 500 хой кирер 1 улуг үлегерлиг кажаа, 50 бызаа турар 1 кажаа, 25 хаван кирер 1 кажаа болгаш куш фермазының тудуун кылыр дээн болза, оларның шуптузун күүсеткен. Пландан дашкаар тараа урар 2 складты, тараа шөлүнде колхозчулар турар нити бажыңны туткан.

1952 чылдың тудуг материалынга 270 ажыг кубометр ыяшты тайгада кезип белеткээн болгаш 27 кубометр тудуг ыяжын колхоз төвүнде сөөртүп алган. Хүн-бүрү бүдүн чартык хүннүң ажыл нормазын күүседип турар Ажы-оол, Томбай-оол, Лодай, Доржу, Кошкар-оол, Содунам, Дүктүг-оол дээн ышкаш мурнакчы тудугжуларның хүрээлеңи өзүп турар.

Бистиң тудуг бригадавыстың кежигүннериниң чаңгыс эп-сеткилдиг ажылы-биле 1952 чылдың тудуг планы чугаа чок күүсетинер.

Өвүр районнуң колхозтарында

Өвүр районнуң ажылчы чону большевик партияның, совет чазактың дузаламчызынга даянгаш, колхозчу амыдыралды чедиишкинниг тургузуп турар. Районнуң даг чурттуг, көшкүн арат ажыл-агыйларының 70 ажыг хуузу сөөлгү ийи чылдың иштинде коллективизацияга кирген.

Районнуң колхозтары 1951 чылда тудуг ажылының планын күүседиринче элээн күженииишкинниг ажылдаан. 1951 чылдың декабрь 20-ге чедир чуртталга бажыңнарының тудуунуң планын 98 хуу күүсеткеш, ажыглалда кирген. Бүдүрүлге тудугларының планын 100 хуу, культура амыдыралдың тудугларын 90 хуу, мал кажааларының тудугларын 155 хуу күүсеткен. 1951 чылда колхозтарга халаска берген тудуг материалдарының 91 хуузун колхозтар төптеринде сөөртүп алган.

«Торгалыг» колхоз (даргазы эш Доржукай) чуртталга бажыңнарының тудуунуң планын 200 хуу, мал кажааларының планын 110 хуу, бүдүрүлге тудугларын 100 хуу, «Совет Тываның беш чыл оюу» колхоз чуртталга бажыңнарының тудуунуң планын 110 хуу күүсеткен. Ол ышкаш тургустунга-ла чаа 5 ай чедип турар «Кызыл тук» колхоз 4 чуртталга бажыңнарын, 3 мал кажааларын ажыглалда кирген болгаш өске-даа тудугларны шалыпкын чорудуп турар.

Ам районнуң колхозтары 1952 чылдың тудуг материалдарын белеткээр ажылче күштү салып турар.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Каа-Хем районда партия чырыдыышкынының чоруп турарының байдалы

ВКП(б) Каа-Хем райкому коммунистерниң болгаш партия кежигүнү эвестерниң марксисчи-ленинчи өөредилгезиниң херээн бир дугааргы чергениң чугула айтырыы деп көргеш партия чырыдыышкынының системинде бо өөредилге чылынга организастыг белеткел ажылдарын улуг кичээнгейлии-биле чоруткан.

Ам үеде районда партия чырыдыышкынының четкизинде «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун өөрениириниң 10 бөлгүмнери, 18 политшколар, В. И. Ленинниң болгаш И. В. Сталинниң биографияларын өөрениириниң талазы-биле 7 бөлгүмнер, бижик билбес болгаш бижикти багай билир чорукту узуткаарының 8 бөлгүмнери болгаш район төвүнде кежээки партия школазы ажылдап турар.

Үстүнде айыткан бөлгүмнерде болгаш школаларда шупту 574 коммунистер, комсомолчулар болгаш партия кежигүнү эвестер өөренип турар. Бөлгүмнерни болгаш политшколаларны четчелеп тургузарда тус-тус дыңнакчыларның күзел соңуургалын болгаш оларның теория талазы-биле билииниң хире чергезиниң деңнелин барымдаалап тургускан.

Партия чырыдыышкынының системинде чаа өөредилге чылы организастыг эгелээн. Элээн хөй бөлгүмнер болгаш политшколалар оларның мурнунда салдынган сорулгаларны багай эвес күүседип турар. Бөлгүмнерниң болгаш политшколаларның кичээлдери үргүлчү чоруп турар. Дыңнакчыларның кичээлдерге кээп турары болгаш өөренип турарының шынары бедик. Ол болза, бөлгүмнерниң болгаш политшколаларның пропагандистери кичээл бүрүзүнге эки белеткелдиг кээп турары-биле болгаш кичээлдерни бедик шынарлыг, дыңнакчыларга соңуурганчыг кылдыр айтып турары-биле тайылбырлатынар.

«ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөрениириниң райкүусском чанында бөлгүмү (пропагандист эш Прокуратов) доктаамал ажылдап турар. Ол бөлгүмнүң дыңнакчылары кичээл санында шупту озалдаашкын чокка кээп турар болгаш беседаларга кижи бүрүзү улуг соңуургалдыы-биле киржип турар. Пропагандист эш Прокуратов кичээлдерге эки белеткелдиг кээп турар болгаш кичээлдерни дыңнакчыларга кончут билдингир болгаш бедик идейлиг деңнелге эртирип турар. Ол бөлгүмнүң дыңнакчылары Л. П Берияның илеткелин өөренип эрткен болгаш ам «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзунуң» үш дугаар бөлүүн өөрениринче эгелеп кирипкен.

«Ленинчи орук» колхозта политшкола (пропагандистери эштер Сниткин, Сарапулов) база эки ажылдап турар. Ол политшколаның дыңнакчылары кичээлдерге кончүг идепкейлии-биле кээп турар болгаш дыңнакчылар бүрүзү өөренип эрткен темаларын конспектилеп ап турар болгаш беседаларга идепкейлиг киржип турар. Ында партия организациязы политшколаның өөредилгезин үргүлчү контрольдап турар болгаш кичээл үзер, аңаа белеткел чок келир дыңнакчыларга чогуур хемчеглерни көргүзүп турар. Чижээ, коммунист Прончатов үш удаа кичээл үскеш партия хуралынга хемчег алдырган соонда кичээл шагы үспес болган.

Ындыг болза-даа, бөлгүмнер болгаш политшколаларның ажылында улуг четпестер барын демдеглээри чугула. Чамдык бөлгүмнерде болгаш политшколаларда кичээлдерни үзүп турар болгаш дыңнакчыларның талазында кичээл шагындан озалдаар ийикпе, азы шуут келбейн баар чүүлдер бар. Күрүнениң Айыыл чок чериниң Министерствозунуң районда килдизиниң чанында тургускан эш Сталинниң биографиязын өөренир бөлгүмнүң кичээли үргүлчү үстүп турар, а пропагандист эш Лясин бодунуң ол хүлээлгелиг ажылын шуут каггаш орнунга ажылдаары-биле бодунуң оралакчызын «томуйлап» каан. «Большевик» колхозтуң чанында политшкола (пропагандист эш Юрьева) база четпес ажылдап турар. Дыңнакчылар кичээл үзүп турар. Эң ылаңгыя Соломонникова, Янов болгаш оон-даа өске дыңнакчылар үргүлчү кичээлдер үзүп турбуже, ында партия эге организациязының секретари эш Ёнзак кандыг-даа хемчег албайн турар.

Район төвүнде партияның кежээки школазы болза, бүгү бөлгүмнерге болгаш политшколаларга үлегер болур ужурлуг. Ындыг турбуже кежээки партия школазында кедээде бөлгүмнер болгаш политшколаларга үлегер болур хире чүве чок болуп турар. Кичээлге ооң дыңнакчыларының чартык кезии хирези кээп турар. Ол школаның дыңнакчылары Миронов, Саваар-оол, Шумов болгаш оон-даа өскелер кичээлдерге белеткел чок кээп турарлар, а ынчаарга эштер Шогжал, Миронов, Маады олар беседаларга барык киришпейн турарлар, дыңнакчыларның хөй нуруузу өөренип эрткен темаларын амдыгаа чедир конспектилевейн турар.

Марксизм-ленинизмни шиңгээдип алырының кол аргазы болза, большевизмниң төөгүзүн болгаш теориязын бот-өөредилге-биле өөренири болур. Марксизм-ленинизмниң үндезиннерин районда 41 коммунистер бот-өөредилге-биле өөренип турар. Оларның хөй нуруузу боттарының идей-политиктиг билииниң деңнелин бедидип алыр дээш дыка оралдажып, улуг күш үндүрүп ажылдап турарлар. Олар кандыг бир айтырыг билдинмейн барган болза, дораан-на парткабинетке баргаш оон консультацияны ап турарлар. Ол ындыг эштерге эштер Прокуратов, Плясовских, Антонов болгаш оон-даа өске эштер хамааржып турар.

Ындыг болза-даа, ВКП(б) төөгүзүн бот-өөредилге-биле өөренип турарларның талазында четпестер база-ла бар. Чамдык коммунистер ВКП(б) райкомунуң чанында партия кабинединиң талазындан бот-өөредилге-биле өөренип турарларга дузаламчы кылдыр организастап турар тускай лекцияларга баарын чугулага көрбейн турар чүүлдер бар. Коммунистер эштер Зайцев, Савенко, Крылов, Бронников, Агапов болгаш өскелер-даа ВКП(б) төөгүзүн бот-өөредилге-биле өөрениириниң талазы-биле боттарының хууда планнарын амдыгаа чедир парткабинетке дужаап бербейн турарлар, а парткабинет олардан ол дугайында негелде база салбайн турар.

Коммунистерниң, комсомолчуларның болгаш партия кежигүнү эвестерниң политиктиг өөредилгезиниң херээн улам экижидер дээш ажыл чорудары ВКП(б) райкомундан болгаш партия эге организацияларындан негетинип турар. Үстүнде айыткан четпестерни дарый узуткааш политкичээлдерни бедик идей-политиктиг деңнелге чорудары — районнуң партия организацияларының удуртукчуларының кол сорулгазы.

М. ХОРЛУГ-ООЛ,

ВКП(б) Каа-Хем райкомунуң секретари.

Комсомолдуң район конференциязы

ШАГААН-АРЫГ. (**Телефон-биле**). Бо чылдың январьның 6—7 хүннеринде Шагаан-Арыг хоорайга ВЛКСМ-ниң Улуг-Хем район конференциязы болуп эрткен. Конференцияга 4 чүүл айтырыгларны чугаалажып шиитпирлээн.

Отчёттуг үениң иштинде ВЛКСМ райкомунуң чорудуп келген ажылының дугайында отчёт илеткелди ВЛКСМ райкомунуң секретари эш Болдашкын кылган. Отчёт илеткелдиң дугайында делегаттардан 22 кижи санал берип чүве чугаалаан.

Ревизия комиссиязының ажылының дугайында илеткелди ревизия комиссиязының даргазы эш Бонок кылган.

Ооң дараазында конференция организастыг айтырыгларны чугаалашкан.

М. БУГАЛДАЙ.

Ленин аттыг колхозта чылгычы Чооду Дажамбаның ажылының дуржулгазы

1951 чылда Тес-Хем районнуң колхозтары ниитиниң чылгы малын өстүрериниң талазы-биле улуг чедиишкиннерни чедип алган. Районнуң колхозтары төрүүр 100 бе бүрүзүнден ортумаа-биле 67 кулуннарны доруктуруп өстүрген.

Чылгы малдың баш санының өзүлдези-биле кады, ооң мөзү-шынарының экижип турар чоруу болза, малдың ажаалга, чемгерилгезиниң экижип, фермаларда ажылдың организациязының сайзырап, мал ажылының ажылдакчылары бодунуң колхозунуң ажылын социалистиг ёзу-биле көрүп турарының херечизи болур.

Чылгы малды өстүрериниң талазы-биле эң эки көргүзүгнү Ленин аттыг колхоз (даргазы эш Ензак, ферма эргелекчизи эш Чооду Дажамба) чедип алган. Ол колхоз чылгы мал өстүрериниң планын 107 хуу, ынчаарга кулун алырының талазы-биле 101 хуу күүсеткеннер.

Чылгы малды өстүрериниң айтырыының чугулазын чылгы мал фермазының эргелекчизи эш Чооду болгаш өске-даа чылгычылар эки билип, боттарының онаашкан ажылдарынга ынакшылдыг, ак сеткилдиг болганының түңнелинде Ленин аттыг колхоз мал өстүрериниң талазы-биле ол бедик көргүзүгнү чедип алган.

Чылгы малды өстүреринге ооң одарын шын организастаары болгаш малга эки хайгааралды тургузары шиитпирлиг ужур-дузалыг.

Чылгы малдың одарладып кадарарын көөрге белен, бөдүүн ышкаш болур, херек кырында ол ындыг эвес. Чылгының одарлаашкынының ажаалгазын чер-черниң, үе-үениң онзагай байдалынга таарыштырары эргежок чугула деп эш Дажамба чугаалап турар.

Малды шынап-ла эки кадарып, азырап өстүрер дизе ооң ажаалгазынга хамаарыштыр чылдың кандыг-даа үези бодунуң хевири-биле тус-тус харысалгалыг байдалдарны тургузуп турар. Чылгы малды өстүреринге ооң эң-не харысалгалыг үези кышкы болгаш ылаңгыя часкы үе болур.

Час болза, чылгы малдың кулуннаашкынының болгаш малдың өзүлдезиниң үндезини болур эдержилгени шын организастаарының үези болур.

Боос белерниң күжү семис болганындан оларның эки, шыырак кулуннарны төрүүрү улуу-биле хамааржыр. Белерниң кулуннаарының үезинде колхозтуң мал фермазы дүн-хүннүң дежурныйларын тургузуп турар. Ол дежурныйлар кулуннаар четкен белерни онза хайгааралга алыр болгаш кулуннаарының үезинде зооветеринар ажылдакчыларының сүмезин ёзугаар бениң төрүүрүнге дузалажып турарлар. Төрүтүнгенинин соонда чаш кулунну үр чытырбайн тургузуп, ооң эмеринге деткип, кулун ээп турарының үезинде бени оожуктуруп турар. Ооң соонда чылгычылар, кулунну иезиниң чанынга чорууруп, кулуннуг бениң ниити маллардан чыдып калбазын үргүлчү хайгаарап, агаарның соок багай үелеринде кулуннуг белерни серилиг кажааларга киирип турарын чурумчуткан.

Малдың бажын өстүрериниң бир кол үндезини — малдың эдержилгезин шын, чогуур өйүнде организастаары деп чүвени эш Дажамба эки билир. Ону чедиишкинниг чорудары-биле ол мындыг арганы организастаан. 15—18 белерни бир аскыр өөрү кылдыр бөлүктей үскеш, аңаа бир бүдүрүкчүнү шилип кадар. Белерни болгаш аскырны эдержилгеге үзүп турар үеде бир бөлүк белерге, оларга төрел уктуг аскырны катпазын хайгаарап турар. Бир эвес белер-биле аскыр төрел уктуг апаар болза, мал кызыраар ийикпе ооң төлү эки шыырак болбас деп чүвени ол колхозтуң чылгычылары билирлер. Ооң-биле чергелештир эдержилгени эгелээриниң мурнунда малдың шынар талазын база өөренип көрүп турарлар. Төрүвестээн, кырган болгаш кандыг бир аарыг белерни эдержилгеге киирбейн, зоовет ажылдакчыларның саналын ёзугаар тускайлап турар. Эдержилге үезинде чылгычылар малдың эдеришкениниң үезин демдеглеп ап турар. Ол чорук белерниң кулуннаарының үезин билип алырынга ажыктыг.

Чылгы малдың ажаалда кадарылгазының база бир харысалгалыг үези — чай болуп турар. Малдың кададын, семиртилгезин чайгы үеде шын организастаар чорук болза, малдың семис күштүг болурунга болгаш эки чаш төлдү бээринге онза ужур-дузалыг.

Колхозтуң Чооду Дажамбага баштаткан чылгычылары чайгы одарны база-ла эки организастааннар. Дүне, эртен, кежээ чылгыны хову одарынга болгаш хүндүс хүн караа изип келирге шыктыг, хөй сигенниг шынаа черлерге кадарып турарлар. Малдың кададын организастаарда ооң сугадын база өөренип көөр болгаш малды сээк үглээш, откартпайн баар үеде чылгының бажын салгынның кээп турар уунче ээп алыры чугула деп эш Чооду чугаалап турар.

Күскү үе чайдан сериин болгаш малдың оъттаарынга эң-не таарымчалыг болур, ынчангаш, күстү мал семиртилгезинге долузу-биле ажыглаары чугула.

Кышкы үеде малды менди, эки күштүг чыл ажырары чылгычыларның эң-не харысалгалыг үези деп чүве билдингир. Бо берге үени эртиреринге Ленин колхозтуң чылгычылары эвээш эвес аргаларны хереглеп турарлар. Колхозтуң чылгызының кышкы одары колдуунда Агар дааның 600 гектар хире шөлдүг ховузу болуп турар. Ында оът хөй, эрте терең дүшкен харның адаанда чамдык сигеннер көксүмээр хевээр чыткылаар. Чылгы кадарар кышкы одарны чылгычылар дугуржуп планнап алгаш ээлчег-биле ажыглап турарлар.

Күскээр соок улгатпаанда чылгыны ажык ховуларга кадарып турар. Шыыр чок, чымчак харның адаанда сигенни хар 50 сантиметр чеде бергенде безин мал тып чиири берге эвес болур. Кыжын соой бергенде чылгыны элээн кылын харлыг черге кадарар, чүге дээрге, кылын харны касканнааш, мал күш-биле ажылдааныңдан соокка тонмас болгаш кылын харның адаанга оът бүдүн чыдар, ынчангаш мал хырындан баксыравас.

Малды бир черге кадарарда, оон соонда ол черге катап мал кадарбас кылдыр оттарарын чурумчутканнар. Чүм харны казып, оът тып чиири малга чиик. Мал оттааш чоруй барганының соонда казып, таптап каан харның кыры чаржаңнай тоңа бээр. Ооң соонда ол черден улуг мал оът тып чиири бергедээр болгаш бичии мал шуут оътка күш четпестей бээр. Бир эвес одарның оъдун төндүр чиртпейн шыырлап кааптар болза, малдың одары хөй кызырлыр болгаш ол когаралдыг болур деп чүвени эш Чооду эки билир.

Чоодунуң чугаалап турары:

— Одарны бүдүн чыл иштинде шын ажыглап, малдың кададын шын организастап келгенивис-биле бистиң ажылывыстың үезинде эрай төрүтүнген кулуннар чамдык кырган бос белерден өске одар малдарын сиген-биле тургузур азырап көрбээн бис. Мал азыраарының талазы-биле улуг чедиишкиннерни чедип алган чылгычылар Эрзин районнуң «Чаа-орук» колхозта эш Тамбаа, «Кызыл-сылдыс» колхозта эш Күндел, Чаа-Хөлдүң «Бурунгаар» колхозта эш Анай-оол болгаш өскелерниң-даа ажыл дуржулгазын тарадырының ажылын чорудар болза, эки-дир. Бистер эки чылгычыларның арга дуржулгазын, зооветеринарияның тускай эртемниглериниң саналын ажылывыска шиңгээдип ап тургаш, моон соңгаар-даа улуг чедиишкиннерни чедип алырывыс сезинчиг чок.

МАТЬВЕЕВ,

областың көдээ ажыл-агый эргелелиниң чылгы мал ажылының килдизиниң кол зоотехниги.

Херээженнер активи-биле ажылдаарының дугайында

(Уланчызы. Эгези № 7-ги солунда).

★

М. КАУНАЙТЕ,

Литваның КП(б) ТК-ның херээженнер ортузунга ажыл чорудар килдизиниң эргелекчизи

★

Колхозчу тургузугнуң тиилээни Литва көдээге херээженнер активчилерин кижизидеринге болгаш өстүреринге кызыгаар чок аргаларны берген. Республикада ийи муң ажыг херээженнер колхозтарның баштаар черлериниң болгаш ревизия комиссияларының кежигүннеринде соңгутурганнар, чүс-чүс херээжен колхозчулар хову бригадаларының бригадирлеринде, мал фермаларының эргелекчилеринде ажылдап турар. Көдээде херээженнер активиниң шапкыны-биле өзүп, ооң негелдезиниң улгадып турары, ооң өөредилгезинге болгаш кижизидилгезинге партия организацияларының сагыш салыышкынын улгатырарын негеп турар. Республиканың көдээ ажыл-агый школаларында болгаш курстарда амгы үеде 17 муң херээжен колхозчулар өөренип турарлар. Херээжен активчилерни партия өөредилгезинге хаара тудуп турар көдээ райкомнар болгаш колхозтарда партия эге организациялары айтырыгны шын шиитпирлеп турары ол. 1950—1951 өөредилге чылында Шяуляй районда «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөрениириниң бөлгүмүнде 130, политшколаларда—80, И. В. Сталинниң биографиязын өөрениириниң бөлгүмүнде 60 херээженнер өөренип турган болгаш 15 херээженнер партияның кежээки школазын доосканнар. Райком колхозтарда херээженнер активчилерин политик-массалыг ажылдарже хаара тудуп турарындан 80 ажыг колхозчу херээженнер агитаторлар болуп турар.

Херээженнер активиниң хүрээлениң көвүдетпишаан, аңаа даянып тургаш, партия организациялары колхозчу херээженнерниң ортузунга политик-массалыг ажылды чорудуп, оларны бүдүрүлгө ажылынче хаара тудуп турар. Колхозчу херээженнерниң күш-ажылчы идепкейиниң дугайында мындыг тодаргай чижек бар. Эрткен чылын Печага районнуң «Пирмунас» деп колхозка колхозчу херээженнерниң элээн кезии күш-хүнүн ажылдап албааннар, а бо чылын оларның хөй кезии чүгле күш-хүнүн ажылдап алган эвес, харын бүдүрүлгениң мурнакчылары апарганнар.

Советтерниң болгаш профэвилелдериниң комиссияларын, колхозтарның баштаар черлерин болгаш ревизия комиссияларын, ол ышкаш ажылчы чоннарның массалыг ниитилелдерин херээженнерни кижизидеринге чөптүг ажыглавышаан, партия организациялары ажылдың чер бүрүзүнде ажыглатынып турар методтары-биле кызыгаарлатынып болбас. Литвага херээженнер ортузунга ажылдың онза хевири — херээженнер активин кижизидеринге ажылдың тускай методтарын болгаш хевирлерин партия организацияларындан негеп турар. Практика кырынга шынзытынган ындыг аргаларның бирээзи болза, колхозтарда, албан организация болгаш бүдүрүлге черлеринде, бажың эргелелдеринде тургузуп турар херээженнер чөвүлелдери болур. Республиканың партия организациялары херээженнер чөвүлелдериниң ажылынга улуг хайгааралды салып турар. Республикада 20 муң ажыг малчын, колхозчу, бажың ээзи херээженнер соңгуткан, үш чартык муң ажыг херээженнер чөвүлелдери тургустунган. Кайда-ла партия организациязы херээженнерниң чөвүлелиниң ажылынче эки сагыш салып турар болдур ында, херээженнер чөвүлелдери херээженнер ортузунга политик-массалыг культур чырыдыышкынныг ажылдарны чорударынга улуг дузаламчыны көргүзүп турар. Херээженнерниң чөвүлелиниң ролю ылаңгыя колхозтарга онза улуг.

Республиканың эң эки херээженнер чөвүлелдери партия организацияларының удуртулгазы-биле херээженнер ортузунга ажылдың байлак дуржулгазын чедип алганнар. Олар боттарының ажылынга, амыдырал — культураның бичии хемчеглери-биле кызыгаарлатынмайн харын баштайгы ээлчегде херээженнерни бүдүрүлге болгаш ниитилел политиктиг амыдыралга калбаа-биле киириштирерингe дузалажып турар. Ниитиниң бүдүрүкчү күш-ажылынга херээженнерниң киржилгези болза, ооң бүрүн хосталгазының болгаш эр кижи-биле деңиниң үндезини болур дээрзинге үндезилээш, партия организациялары херээженнер чөвүлелдериниң күжениишкиннерин херээженнерниң күш-ажылчы идепкейин көдүреринче угландырып турар.

Бүдүрүлге черлеринде херээженнерниң чөвүлелдери ажылчын херээженнерни күрүне планзарын күүседир болгаш ажыр күүседиринге киириштирип, бүдүрүлге черлериниң администрациязынга херээженнерниң бүдүрүлге өөредилгезин таарыштыр тургузарынга, оларның квалификациязын, политиктиг болгаш культурлуг деңнелин бедидеринге база харысалгалыг ажылдарже дээрге ажылчын херээженнерни депшидеринге дузалап турар. Ол ышкаш олар херээженнерниң күш-ажылын, иени болгаш чашты камгалаан совет хоойлуларның күүсетиниип турарын контрольдаарынга дузалажып, херээженнерниң ажылдаарынга таарымчалыг байдалдарны бүдүрүлгеге болгаш амыдыралга тургузарын чедип ап турарлар. Шяуляй хоорайда «Эльняс» деп алгы хомбинадында херээженнер чөвүлели кончуг эки шынарлыг продукцияны үндүрери болгаш чиг-этти камнаары дээш социалистиг чарышка херээженнерни кииририштиреринге партия болгаш профэвилел организацияларынга дузалашкан. Херээженнер чөвүлелиниң кежигүннери ол айтырыгның ажык-дузазының дугайын херээженнерге, ылангыя хожудап турар херээженнерге онзалап тайылбырлааннар. Ам ол комбинатта хөй бригадалар кончуг эки шынарлыг продукцияны үндүрүп турар, чиг-этти, материалдарны камнап, планнарын дыка ажыр күүседип турар апарган болгаш херээженнер чөвүлели дузалыг эгелекчи саналдарны үндүрүп турар. Партия болгаш профэвилел организацияларының деткээни-биле ол-ла «Эльняс» деп комбинатта уругнуң болгаш иениң өрээлин организастаан.

«Вильнюстудуг» трестизинде херээженнер чөвүлели тудугжу-ажылчыннарның нити чурттаар өрээлдеринге дежурныйлаарын организастаан. Ында активчи херээженнер өрээлдерниң арыг-шевирин тургузуп, тудугжуларның мөөңү-биле кино, театр, музей баарын организастаан.

Колхозтарда херээженнер чөвүлелдери ёзулуг улуг бүдүштүг ажылдарны кылып турар. Мында херээженнер чөвүлелдериниң ажылының кол хайгааралы база-ла херээжен чоннуң бүдүрүлгечи идепкейин болгаш оларның культур-политиктиг өзүлдезин чедип алыры болуп турар.

Биржай районнуң «Тарибиниc артояс» деп колхозта херээженнер чөвүлели колхозчу херээженнерни артельдиң ажыл-агыйын медереллдиг, социалистиг ёзу-биле көөрүнге кижизидеринге болгаш оларны социалистиг чарышче киирееринге партия организациязынга идепкейлиг дузалажып турар. Часкы хову ажылдарының эгелээриниң мурнунда херээженнер чөвүлели колхозчу херээженнерниң хуралын кылгаш, аңаа бистиң чуртувустуң күчүзүн быжыглаарынга, колхозтарның ниити ажыл-агыйын көдүреринге болгаш колхозчуларның амыдыралын улам экижидеринге бедик дүжүт дээш демиселдиң ажык-дузазының дугайын тайылбырлап берген. Колхозчу херээженнер көдээ ажыл-агыйның ажылынга идепкейлиг киржир деп хүлээлгени алган болгаш олар боттарының сөзүн ээлээннер. Часкы тарылга болгаш тараа ажаап алыышкынының үезинде күш-ажыл кылып шыдаар бүгү херээженнер колхозтуң шөлдеринге ажылдааннар. Хову ажылының дүрген күүсетинзе чогуур онза харысалгалыг ажылдарын эгелээриниң мурнунда херээженнер чөвүлелиниң кежигүннери херээженнерге чедип кээп, кылза чогуур ажылдың ажык-дузазының дугайын тайылбырлап берип турган. Ол чорук сорулганы чедиишкинниг күүседиринге ажык дузалыг болуп турган.

Колхозтуң партия организациязы херээженнер чөвүлелин колхозтуң херээженнериниң ортузунга политик-массалыг болгаш культур-кижизидилгелиг ажылдарны чорударынче хандыдып турар. Колхозта херээженнер чөвүлели херээженнерни политиктиг өөредилгеже хаара тударынга партия организациязынга дузалажып турар. Херээженнерниң элээн хөй кезии зоотехниктиг бөлгүмге, орус дыл өөрениириниң, бижик билбести узуткаарының болгаш уран-чүүлдүң бөлгүмнеринде кирип алганнар. Партия организациязының саналы-биле херээженнер чөвүлели солуннар болгаш сеткүүлдер чагыдарынга идепкейлиг киришкен. Активчи херээженнер чүгле боттарының эвес, харын кожазы суурга барып, бажыңнарны кезип, чаа-чаа бижидикчилерни немээн.

Партия организациязы херээженнер активин Ленин—Сталинниң партиязынга, социалистиг Төрээн чуртунга бердинериниң болгаш колхоз тургузуушкунунуң дайзыннары-биле эптеш чок чоруктуң угаан-меделинге кижизидип турар. Колхозта активчи херээженнерниң политиктиг медерелдиин болгаш серемчилелин адаанда чижектерден көрүп болур. Кедайн районнуң Гегужек Пирмои деп колхозтуң баштаар чериниң болгаш ревизия комиссиязының кежигүннеринге колхозту сандарадып дүжүрер дээн күзели-биле кулак болгаш националисчы идегеттер шургуп кирип алган турган. Херээженнер чөвүлели кулак ызыгуурттаннарның хоралыг хөделиишкиннерин дидими-биле илередип, чылча шапкаш, оларны үндүр сывырганнар.

Бажың ээлериниң ортузунда ажылдап турар херээженнер чөвүлелдериниң мурнунда онза сорулгалар туруп турар. Бистиң республикавыстың байдалынга бажың ээлери херээженнерни ажыл-агыйның болгаш ниитиниң политиктиг амыдыралынче хаара тударынга херээженнер чөвүлели ээлдек арганың бирээзи болурун практика көргүскен. Херээженнер чөвүлелдери партия организациязының удуртулгазы-биле бажың ээлери херээженнерни баштай оларга таарыжыр, оларга таныш, хөй ниитиге ажыктыг ажылдарга киириштирип тургаш, оларның соңуургалын хөй-ниитиниң ажыл-чорудулгазынче хандыдып турар. Чижээ, Вильнюс хоорайның бажың эргелелдериниң чанында херээженнер чөвүлели бажыңнар чанының арыг-шеверин, чуртталга фондузунуң онча-чечезин хынаарынга, ыяш тарылгазын чорударынга болгаш өске-даа хөй-ниитиге ажыктыг ажылдарга херээженнерни киириштирип турар.

Уругларның чайгы дыштанылгазын организастаарынга херээженнер чөвүлелдериниң, активчи херээженнерниң дузазы онза үнелиг болган. Вильнюс хоорайның Дзержинский районда херээженнерниң чөвүлелиниң идепкейлиг дузалашканының ачызы-биле бажың эргелелиниң болгаш школаларның чанынга чайгы үеде уруглар дыштаныр 32 уруглар шөлдерин организастаан. Херээженнер чөвүлелдери ук шөлдерге уруглар-биле ажылдаар бажың ээлери идепкейлиг херээженнерни партия, комсомол организацияларының ажылынга дузалажыры-биле чорутканнар. **(Уланчылыг).**

ПОЛИТШКОЛАЛАРНЫҢ ПРОПАГАНДИСТЕРИНГЕ ДУЗАЛАМЧЫ

Совет социалистиг ниитилел

(Төнчүзү. Эгези № 7 солунда).

Ниитиниң күш-ажылының крепостниктиг организациязы бодунуң үезинде эриидеп кымчылаар чурумга ызыртынып турганы ышкаш, ниитиниң күш-ажылының капиталистиг организациязы аш-чуттуң сагылга-чурумунга ызыртынып турар деп Ленин өөреткен. Ниитиниң күш-ажылының социалистиг организациязы болза, помещиктерниң болгаш капиталистерниң дарлалын дүжүр октаан, ажылчы чоннуң боттарының хостуг болгаш медерелдиг сагылга-чурумунда болуп турар.

Эш Сталин «Улуг эргилдениң чылы» деп сураглыг чүүлүнге «миллион-миллион массаларның чүгле күш-ажылчы көдүрлүүшкүнү болгаш күш-ажылчы энтузиазмы бистиң чуртка социализмниң капитализмни туюлунга чедир тиилээр тиилелгези ол чокка болдунуп шыдавас, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң шак ол шавыышкынныг өзүлдези ону хандырып болур» деп айыткан. Массаларның канчаар-даа аажок улуг күш-ажылчы көдүрлүүшкүнүнүң түңнелинде төөгүлүг сталинчы беш чыл планнары күүсетинген, Ада-чурттуң Улуг дайынының фронтуларынга тиилелгелер хандыртынган, дайын сөөлүндеги беш чыл планы чедиишкинниг боттанган.

Сталинчы Конституцияда бижээн болгаш магадылатынган ажылдаар эргениң улуг ужур-дузазын пропагандист тайылбырлаар. Ол эрге совет ниитилелдиң ажылдап шыдаар хамааты бүрүзүнүң социалистиг Төрээн чуртунуң чаагай чоруунга шынчы болгаш ак-сеткилдиг ажылдаар хүлээлгези-биле харылзаалыг деп чүвени тайылбырлаар.

Совет Эвилелинде ажыл чок чорук чок. Капиталистиг чурттарда ам онон миллион ажыг ажыл чоктар болгаш чартык ажыл чоктар санатынып турар. Совет күрүне кижиниң күш-ажылын чиигедир болгаш ооң продуктулуун бедидер дугайында үргүлчү сагыш салып турар. Дайын сөөлүндеги беш чылдарда эш Сталинның айтыышкыны-биле кижиниң күш-ажылын чиигедир болгаш ооң бүдүрүкчүлүүн бедидер экскаваторларны, чер казар машиналарны, хөмүр даш комбайннарын, чүък көдүртүр краннарны, ажаап алыышкын машиналарын болгаш өске-даа механизмнерни бүдүрүп үндүрери дыка улгаткан. Сөөлгү үеде оларның бүдүрүлгелеринде, совхозтарда, МТС-терде, колхозтарда күш-ажылды механизастаар талазы-биле кандыг-кандыг ажылдар боттанган дээр дугайында пропагандист дыңнакчыларга сагындырар.

Социализм үезинде бүдүрүлгениң хөгжүлдезинге күчүлүг идиг болур чүүл болза, бодунуң күш-ажылының түңнелдеринге ажылдакчы бүрүзүнүң материалдыг сонуургалы болур. Совет ниитилелде хуваалданың социалистиг принциви тергиидеп турар: «Кижи бүрүден шыдаар шаа-биле алыр, кижи бүрүге ажылдаан хирезин көрүп бээр». Ол принцип Сталинчы Конституцияда бижитинген. Ол принцип болза, күш-ажылды эвес, харын капиталды барымдаалап хуваап турар буржуаз ниитилелде хуваалданың характеринге шуут удурланышкак болуп турар.

Ниитиниң социалистиг өнчүзү тергиидеп турар ниитилелде кижиниң байдалын чүгле күш-ажыл тодарадып турар, күш-ажыл болза, алдарның шылгаралдың болгаш маадырлыг чоруктуң хереэ болуп турар, чүгле социалистиг ниитилелге күш-ажылды барымдаалап хуваарының принциви боттанып болур деп чугаага тайылбырлаар херек.

Үлетпүрде-даа, көдээ ажыл-агыйда-даа хереглетинип турар, ажылдааның барымдаалап төлээриниң социалистиг принциви болза, кым кижи хөй болгаш эки ажылдап турар болдур, ол хөйнү алыры болур. Көдээ черде политшколаның пропагандизи болза, колхоз ажыл-агыйының бүгү адырларында күш-ажылды канчаар деткип, идиг берип турарын тодаргай чижектерге көргүскеш, колхозта күш-ажыл төлевириниң принциптеринге доктаап, тодаргай чугаалаза чогуур.

Ынчалза-даа фабрикаларда болгаш заводтарда, совхозтарда, МТС болгаш колхозтарда ак-сеткилдиг эвес ажылдап турар кижилер ам-даа бар. 1950 чылдың март 9-та соңгукчулар мурнунга эш Маленковтуң чугаазындан бодунуң хүлээлгелерин ак-сеткилдиг эвес көрүп турарлар-биле ам шиитпирлиг демисежири онза чугула деп чугаалаан черин пропагандист дыңнакчыларга сагындырары чугула. Ооң соонда шынчы, маадырлыг күш-ажылды совет ниитилелде канчаар бедик үнелеп турарыл деп чүвени ол коллективтиң амыдыралының чижектеринден көргүссе чогуур.

Оон ыңай, бисте күрүнениң бүрүн күсели-биле боттандырып турар ажылчыннарның болгаш албан хаакчыттарның социал-страхованиези ажылчы чоннуң чаагай байдалын бедидеринге улуг ужур-дузалыг деп чүвени айтыр.

Чугаа чоруп турда пропагандист көргүзүглүг өөредилге херекселдериниң Альбомунуң 45 арынын ажыглаар. Хөмүр дашты казарының болгаш чүдүрериниң механизациязының өзүлдезиниң, социалистиг үлетпүрде күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдезиниң, ажылчыннарның болгаш албан хаакчыттарның ажыл төлевириниң өзүлдезиниң тодаргай диаграммазын ол Альбомда көргүскен.

Совет кижилерниң сорук кирген күш-ажылының күрүнениң эрге-ажыктарының дугайында, Төрээн чурттуң чечектелиишкининиң дугайында оларның сагыш салыышкынын чуруп турар уран-чогаал литературазындан чижектерни пропагандист көргүзер. Шак мындыг чижектерни — станцияны электрижидип, колхоз бүдүрүлгезинге электрижидилгени хереглеп, бойдусту чаартыры дээш демисел чорудуп турар. Кубаньның колхозчуларының чогаадыкчы күш-ажылын көргүзүп турар. С. Бабаевскийниң «Чер кырында чырык» деп романындан ап болур. Күш-ажылдың мурнакчы аргаларын ажыглаары дээш социалистиг Кузбасстың кижилериниң демисели А. Волошинниң «Земля Кузнецкая» деп романында эки илертинген.

Бот-кичээл ажылынга онаалга. «Социалистиг ниитилелде күш-ажыл» — деп теманың дөртку бөлүүн (өөредилге номунуң 211—218 арыннарын) номчуурун дыңнакчыларга пропагандист сүмелээр.

Беседага айтырыглар. «Социалистиг ниитилелде күш-ажыл» деп бөлүктүң талазы-биле беседага мындыг айтырыгларны чугаалажыры ажыктыг:

1. Социализмниң тиилээнинге холбаштыр бистиң чуртта күш-ажылдың характери канчаар өскерилгенил?
2. Совет ниитилелде ажылдаар эргени чүнүң-биле хандырып турарыл?
3. Күш-ажылды барымдаалаар хуваалданың социалистиг принциви чүнүң-биле илеретинип турарыл?
4. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бүгү хемчеглер-биле бедидери чүге эргежок чугулал? Ол сорулга канчаар боттанып турарыл?

Бо айтырыгларның талазы-биле беседаны калбартпышаан, күш-ажылдың характери социализм үезинде канчаар өскерилгенин, совет ниитилелде күш-ажылды канчаар бедии-биле үнелеп турарын, үлетпүрнүң болгаш көдээ ажыл-агыйның мурнакчыларын, Төрээн чурттуң чаагай чоруунга ак-сеткилдиг болгаш шынчы ажылдап турар бүгү кижилерни большевиктер партиязы, совет чазак, хөй-нийти кандыг хүндүлел-биле хүрээлеп турарын дыңнакчылар боттарының чугааларынга көргүзерин чедип алыр дээш пропагандист оралдажыр. Улустуң чаагай чоруунга чүткүлдүг ажылдап турар кижилерни Төрээн чурт орденнер болгаш медальдер-биле бедик үнелеп шаңнап, шылгараңгай күш-ажылчыларга Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры, Сталинчы шаңналдың лауреады — деп атты тыпсып турар дугайын дыңнакчылар чугаалаарлар.

• • •

Пропагандистиң чугаазы. «Совет ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс эви», «Совет патриотизм» деп темаларның бөлүктериниң талазы-биле чугааны мындыг чижектиг план-биле чорударын сүмелээр:

1. Совет ниитилелдиң аңгы составы.

2. ССРЭ-де ажылчыннарның, тараачыннарның, интеллигенцияның найыралдыг кады ажылдажылгазы.

3. Совет улустуң мораль-политиктиг чаңгыс-эви — совет ниитилелдиң хөгжүлдезиниң шимчедикчи күжү.

4. Совет патриотизм.

Чугаага белеткенип турар үезинде, пропагандист болза, 1936 чылдың ноябрь 25-те Советтерниң Бүгү-эвилел VIII онза съездизинге эш Сталинның илеткелин болгаш партияның XVIII съездизинге эш Сталинның илеткелин («Ленинизмниң айтырыглары», 11-ги үндүргени) ханы өөренип алыры чугула.

Совет ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс-эвиниң дугайында чугааны эгелээш, пропагандист болза, капиталистиг тургузугну узуткааны, бүдүрүлгениң чепсээн ниитиниң өнчүзү кылдыр хуулдурганы, мөлчүкчү аңгыларны чок кылганы ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс эвинге чугула байдалды тургускан деп айтыр. Бистиң чуртка социализм тиилелгелериниң түңнелинде ажылчын аңгының, тараачыннарның болгаш интеллигенцияның овур-хевири үндезини-биле өскерилген. ССРЭ-де ажылчыннар, тараачыннар болгаш интеллигенция коммунистиг партияның удуртулгазы-биле улуг сорулганы боттандырары дээш — коммунизмни тургузары дээш демисежип турарлар.

Ажылчы тараачыннар-биле ажылчын аңгының найыралдыг кады ажылдаар чоруу канчаар тургустунуп турарын пропагандист чугаалаар. Помещиктерге болгаш капиталистерге удур демиселге тараачыннар биле ажылчын аңгының эвилелиниң дугайын, совет эрге-чагырганы доктаадыры болгаш быжыглаары дээш, социализмни тургузары дээш оларның демиселиниң дугайын пропагандист чугаалаар. Бистиң Төрээн чуртувуста чурттап турар нацияларның найыралы социализм дээш демиселге канчаар өскениниң болгаш быжыкканын чугаага айытса чогуур.

Совет улустуң мораль-политиктиг чаңгыс эвиниң ужур-дузазы—социалистиг ниитилелдиң шимчедикчи күжү болурун пропагандист илередип чугаалаар.

Совет кижилерниң эрге-ажыктарының ханы чаңгыс аайын, оларның совет эрге-чагырганы, коммунистиг партияны, ажылчы чоннарның улуг баштыңчызы болгаш башкызы эш Сталинны дескиндир сырый катышканын бистер совет социалистиг ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс эви деп адап турар бис деп пропагандист тайылбырлаар.

Бүдүрүлгениң чепсек-херекселинде хуу өнчүде, кижини кижи мөлчүүр чорукка үндезилетинген капиталистиг ниитилелде, ниитилелдиң тус-тус аңгыларының амыдыралының экономнуг байдалдары бүгү кижилерниң нийти эрге-ажыктарынга шак ол хире удурланышкак турда, ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс-эвиниң дугайында аңаа чугаа туруп шыдавас. Ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс эви чүгле социалистиг тургузугда турар.

Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында совет улустуң мораль-политиктиг чаңгыс эви дайзынны тиилээн бистиң тиилелгелеривистиң күчүлүг үндезиннериниң бирээзи болган.

Коммунистерниң болгаш партия кежигүнү эвестерниң блогунуң кандидаттарынга бүрүн тиилелгени өскерилге чокка берип турган ССРЭ-ниң Дээди Совединге болгаш ажылчы чоннар депутаттарының чер-чер Советтеринге соңгулдалар болза, совет улустуң мораль-политиктиг чаңгыс эвиниң тодаргай илергейлээшкини болган.

Совет ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс эви совет кижилерниң сырый катышканынга, оларның чүткүлдүг күш-ажылынга, Төрээн чуртунга, Ленин—Сталинның херээнге кызыгаар чок бердингенинге бодунуң илергейлээшкинин тып турар деп пропагандист тайылбырлаар.

Совет улустуң мораль-политиктиг чаңгыс-эвиниң дээди илерээшкини болза, ажылчы чоннарның шылгараңгай башкызы болгаш баштыңчызы эш Сталинга бүгү совет кижилерниң кызыгаар чок идегели болгаш улуг ынакшылы болуп турар. Ооң ады социализмниң тиилелгези дээш демисежип турар бүгү ажылчы чоннарның чаагай чаңгыс аай эп-найыралын сорук киирип турар. Эш Сталинны дескиндир улустуң сырый катышканының канчаар-даа аажок улуг көргүзүү ооң төрүттүнгенинден бээр чеден харлааның байырлалынга илерээнин пропагандист дыңнакчыларга сагындырар.

Оон ыңай пропагандист болза, совет патриотизм — социалистиг ниитилелдиң күчүлүг шимчедикчи күжү болур деп дыңнакчыларга тайылбырлаар. Капиталистерниң болгаш помещиктерниң дарлалын ап октааш, бистиң улус бодунуң төрээн совет социалистиг Ада-чурттун тургузуп алган. Социалистиг тургузугнуң күзел-чүткүлү бистиң улустуң иштинге канчаар өскенин болгаш быжыкканын көргүзери пропагандистиң сорулгазы болур.

Совет патриотизм болза, капитализмниң мурнунга социализмниң улуг артык күштерин билиринге, капиталистиг тургузугнуң мурнунга совет социалистиг тургузугнуң хемчээл чок артык күштүүн билиринге, социалистиг тургузуг дээш чоргаарланыышкынның күзел-чүткүлүнге үндезилетинип турар деп чүвени дыңнакчылар шиңгээдип алыры эргежок чугула. Чугаага «...капиталдың кинчизинден хостуг эң сөөлгү совет хамааты безин капиталистиг кулданыышкынның дарлалын эктинде эдилеп чоруур даштыкының бедик албан дужаалдыг кандыг-даа дүжүметтеринден бажы-биле ыракта-ла бедик» дээр дугайында эш Сталинның шылгараңгай сөстери дыңнакчыларга сагындырары чугула.

Совет патриотизм — социалистиг ниитилелдиң күчүлүг шимчедикчи күжү. Төрээн чуртка ынакшылдың сагыш-бодалы совет кижилерни хамааты дайынның чылдарында дөмейлээр чүве чок маадырлыг чорукче, сталинчы беш чылдарның дургузунда социализм дээш демиселче сорук киирип турганын көргүскеш, ол байдалды тайылбырлаар. Сорук киирикчи совет патриотизм болза, Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында бистиң Төрээн чурттуң күштериниң болгаш тиилетирбес чоруунуң күчүлүг дөстериниң бирээзи болуп турган. Ам совет патриотизм болза, коммунизмниң тиилелгезиниң ады-биле чаа-чаа күш-ажылчы маадырлыг чоруктарже улус массаларны хей-аът киирип турар.

Бистиң чурттуң бүгү нацияларының акы-дуңмалышкы кады ажылдажылгазы совет патриотизмниң бодунуң үндезини болуп турар деп дыңнакчыларга тайылбырлаар херек. Капиталистиг чурттарда буржуазия патриотизм деп алгаш, националистиг болгаш расалыг бужар-бак бодалдарны өөскүдүп, улустарның аразынга национал антогонизмни кыпсып турар. Капитализмден ылгалдыг социализм расаларның болгаш нацияларның бүгү кижилерин катыштырып турар. ССРЭ-ге эрги буступ дүшкен буржуаз нацияларның орнунга кандыг-даа буржуаз нация-биле деңнээрге, улам сырый катышкан чаа социалистиг нациялар тывылган болгаш чедиишкинниг хөгжүп турар деп пропагандист айтыр. Ол нациялар коммунизм дээш демиселде сырый эп-найыралда хөгжүп турар.

Совет патриотизм ССРЭ-ниң улустарының чаңгыс-эвин быжыглап турар, улустарның национал чаңчылдары-биле Совет Эвилелиниң бүгү ажылчы чоннарының нийти амыдырал эрге-ажыктарын совет патриотизмде бүрүн таарымчалыг дүүштүрүп турар.

Пропагандист болза, чугаага совет патриотизм ханы интернационалчы деп демдеглээр. Расалыг болгаш националисчи бужар-бак бодалдар совет кижилерге ханы хоралыг. Бүгү расаларның болгаш нацияларның эргелериниң ленинчи-сталинчы идеологиязы совет улустарның медерелинде бадыткатынган. Совет интернационализмниң ёзузунга, ажылчы чоннарның бүгү-делегей талазы-биле сагыш-сеткил катыжышкынының ёзузунга совет кижилер шынчы. Коммунистиг ниитилелди бодунуң тиилелгелиг тургузуп турары-биле совет улус ажылчын аңгының бүгү делегейде тиилелгезин чоокшуладып турар. Совет улус боттарының социалистиг тургузуушкунунуң дуржулгазын улус демократиязының чурттарының ажылчы чоннарынга дамчыдып берип турары ындыг сагыш-сеткил катыжышкынының тодаргай чижээ болур. Пропагандист болза, ол дугайында улус демократиязының чурттарының ажылчы тараачыннарының делегацияларының ССРЭ-ге кээп турарын, колхозчулар-биле оларның ужуражыышкыннарын, Польшаже, Румынияже, Венгрияже, Чехословакияже, Албанияже совет ажылчыннарның болгаш тараачыннарның барып турарын чугаалаан болур. Бистиң улустуң пролетаржы сагыш-сеткил катыжыышкыны америк империалистерден Кореяны камгалаары дээш күчүлүг көргүзүүнге илерээн. Кореяда америк агрессорларның шериг интервентизин соксадырын совет кижилер хөй-хөй хуралдарга негээннер.

Чүткүлдүг күш-ажылга, патриотчу янзы-бүрү эгелээшкиннерге, социалистиг Төрээн чуртунуң чаагай чоруунга бүгү-ле күштерни ынчаарга бир эвес херек апарза амы-тынын-даа бээринге беленин илередип турар совет патриотизмниң боттуг характерин пропагандист чугаага демдеглээр херек.

Оон ыңай буржуаз национализмниң болгаш космополитизмниң кандыг-даа илерээшкини совет патриотизмге ханы хоралыг деп пропагандист тайылбырлаар. Космополитизм дээрге, националдың тускай чоруун камгалаар дээш демиселде хостуг улустарның күзел-соруун сыгарын бодап, делегейниң улустарын америк банкирлерниң болгаш монополистерниң кулдары кылыр деп турар америк империалистерниң хораннаан чепсээ-дир.

Сорук киирикчи совет патриотизмни сайзырадырының болгаш нептередириниң херээнге коммунистиг партияның канчаар-даа аажок улуг ролюн чугаага көргүзер херек.

Ооң соонда пропагандист болза, совет ниитилелдиң шимчедикчи күжү, коммунизм тургузуушкунунуң шылгатынган аргазы болур большевикчи шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди улам ыңай хөгжүдериниң эргежок чугулазының дугайын чугаалаар.

Чугаа чоруп турда пропагандист болза, көргүзүглүг өөредилге херекселдериниң Альбомунуң 46 арнын болгаш чечен-чогаалдардан, ылаңгыя А. Твардовскийниң «Василий Теркин» деп шүлүглелинден, Г. Николаеваның «Жатва», М. Стельмахтың «Большавая родня», Эм. Казакевичниң «Одерге час», Е. Малышевтиң «Чүректиң ханызындан» деп чечен-чогаалдарындан чижектерни ажыглаар, ол чогаалдарда бодунуң социалистиг Ада-чурттунуң алдары дээш совет кижилерниң улуг чаагай алдарлыг болгаш күш-ажылчы маадырлыг чоруктары илеретинген, - совет улустуң мораль-политиктиг чаңгыс-эви болгаш сорук-киирикчи совет патриотизминиң тодаргай көргүстүнген.

Бот-кичээл ажылынга онаалга. «Совет ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс-эви», «совет патриотизм» деп темаларның бөлүктерин (өөредилге номунуң 218—230 арыннарын) номчуурун дыңнакчыларга пропагандист сүмелээр.

Беседага айтырыглар. «Совет ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс-эви», совет патриотизм» деп темаларның бөлүктериниң талазы-биле беседаны чижек-биле мооң адаанда айтырыгларга чорудуп болур:

1. Совет социалистиг ниитилелдиң аңгы составы кандыгыл?
2. Капитализм үезинде ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс-эви чүге болдунуп шыдаар арга чогул?
3. Совет ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс-эви чүден илереп турарыл?

4. Бистиң ниитилеливистиң шимчедикчи күжү — совет патриотизмниң алыс утказы чогум чүдел?

Беседага дыңнакчылар совет амыдыралдың фактыларынга, чечен-чогаал литератураларында чижектерге даянгаш, совет ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс-эви болгаш ССРЭ-ниң улустарының эп-найыралы чүден илереп турарын көргүзер ужурлуг. Дыңнакчылар боттарының чугааларынга бүдүрүлгеде, совхозта, колхозта күш-ажылдың маадырлыг чорууның чижектерин көргүзүп, совет кижилер чаагай херектери болгаш кылыглары-биле совет патриотизмни шимчедип, Төрээн чуртка, большевик партияга, эш Сталинга ынакшылдың сагыш-бодалын илередип турарлар деп көргүзери чугула.

Капиталистиг чурттарда тус-тус аңгыларның эрге-ажыктары чүге чаңгыс болуп шыдавазыл, даштыкының мурнунга мөгейип сөгүрүүр чорукка удур, космополитизмге удур демисежири чүге эргежок чугулал деп чүвени дыңнакчылар беседа чоруп турда көргүзер ужурлуг.

Беседаның түңнелин кылбышаан, пропагандист болза, бо үениң байдалында совет патриотчу бүрүзү бодунуң маадырлыг күш-ажылы-биле бистиң Төрээн чуртувустуң күчү-шыдалын улам быжыглаарын, америк-англи дайын кыпсыкчыларынга удур күштүг демисежирин, тайбынның, социализмниң болгаш демократияның лагериниң күштерин быжыдарын чедип алыр ужурлуг деп айтыр.

«Совет социалистиг ниитилел» деп теманың талазы-биле кичээлдерге белеткениринге пропагандистерге сүмелээр литературалар:

К. Маркс, Ф. Энгельс — Коммунистиг партияның манифестизи. Күрполитиздат. 1948 чыл.

В. И. Ленин — Улуг эгелээшкин. Чогаалдар, том 29.

И. В. Сталин — «Ленинизмниң үндезиннериниң дугайында». Чогаалдар т. 6.

И. В. Сталин — ВКП(б) ТК-ның ажылының дугайында партияның XVIII съездизинге отчёттуг илеткел, «Теорияның чамдык айтырыглары» деп бөлүк — «Ленинизмниң айтырыглары» 11-ги үндүргени.

И .В. Сталин — «Ленинизмниң айтырыгларынга». V—VI—VII— дугаар бөлүктер. Чогаалдар, том 8.

И. В. Сталин — ССР Эвилелиниң Конституциязының төлевилелиниң дугайында — «Ленинизмниң айтырыглары». 11-ги үндүргени.

И. В. Сталин — 1927 чылдың сентябрь 9-та бирги америк ажылчын делегация-биле беседа. Чогаалдар, том 10.

И. В. Сталин — Улуг эргилдениң чылы. Чогаалдар том 12.

И. В. Сталин — Шалыпчы-колхозчуларның бир дугаар Бүгү-эвилел съездизинге чугаазы — «Ленинизмниң айтырыглары». 11-ги үндүргени.

И. В. Сталин — Стахановчуларның бир дугаар Бүгү-эвилел хуралынга чугаазы. «Ленинизмниң айтырыглары» 11-ги үндүргени.

Эш Ивановтуң чагаазы болгаш эш Сталинның харыызы. Политиздат 1940 чыл.

ВКП(б) төөгүзү. Допчу курс. Эгелер VIII—XII.

1946—1950 чылдарда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын катап тургузарының болгаш хөгжүдериниң **(дайын сөөлүндеги беш чыл) күрүне планының күүселдезиниң түңнелдериниң дугайында** ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында Төп Статистика Эргелелиниң болгаш «ССРЭ-ниң Күрүне планының Комитединиң дыңнадыы (тускай ном кылдыр үндүргени).

Редакцияга чагаалар

Комсомолчу тудуг бригадазының „ажылчызы“

Бай-Тайга районда «Дөң-Терек» колхозтуң тудуг бригадазынга комсомол эге организациязының секретари коммунист Шимикей баштадыр 15 комсомолчуларны үзүп тургускан.

Комсомолчу тудугжулар боттарынга онаашкан хүндүлүг сорулганы күүсетпейн турар. Харын сөөлгү үеде чүгле 2 комсомолчу тудуг ажылында киржип турар. А өскелери шуут ажылдавастаан. Харын оларның бригадири Шимикей комсомолчу тудугжуларны ажылче органзастаарының улуу, боду безин ажылга үнмейн турар.

Колхоз суурун сайзырадып, колхозчуларны өглерден бажыңнарже солуй көжүрер дээш улуг ажылдар чоруп турда, бо комсомолчу бригаданың ол хүндүлүг херекти мынчаар көрүп турары канчап-даа таарышпас.

А. АДЫГ-ООЛ.

* * *

Олут чок клуб

Өвүр районнуң Хандагайты суурнуң клубу чоннуң культурлуг дыштаныылгазын хандырбайн багай ажылдап турар. Чүл дизе, клубтуң көрүкчүлер олурар олуттары чедишпес, септелгези четче кылдынмаан. Ооң эргелекчизи А. Вишнякова ажылынга ээ-харысалга чок, чоңга эптиг-ээлдек эвес ажылдап турар. Чижээ, 1951 чылдың декабрь айда чаа кино келген. Суурнуң чурттакчылары чаа кинону көөрү-биле чыглып, билетти баштай саткылап алган кижилер клубче кирип турда, сөөлгү кижилерни Вишнякова киирбейн барган.

— Бо чүү болду, канчап олут чок боор, чүгле каш кижи кирди ышкажыл? — деп артып калган кижилер айтырган.

—Ам олут чок-тыр — дээш, клуб эргелекчизи эжиин хаапкан.

Дыка хөй көрүкчүлер, аайын тып чадап, муңгаргай чүве дег тарап чанганнар.

А херек кырында, олут чедишпези буруулуг эвес, ооң эргелекчизи Вишнякованың багай ажылының херечизи-дир.

Т. САРЫГ-ООЛ.

* * *

Албан дужаалы хөй-даа болза ажыктыг ажылы чок

Каа-Хем районнуң Федоровка суурда көдээ клуб эргелекчизинде комсомол кежигүнү Бердяева ажылдап турар. Ында библиотеканың эргелекчизи база ол. Ынчангаш ук Бердяеваның албан дужаалы хөй-даа болза, ажыктыг кылган ажылы чок.

1951 чылдың дургузунда ол клубка ийи-ле катап көргүскен концерттериниң шынары кончуг багай болган. Бердяеваның эргелекчилеп турары ол клубтуң бир өрээлинде турар библиотека үргүлчү-ле шоочалыг турар. Бир эвес Бердяеваның талазындан ында аныяк өскенни культур массалыг ажылче организастаар чүве болза, улуг күш бар. Ол суурда «Октябрь 30 чыл оюү» колхозта комсомол эге организациязында комсомолчулар безин 20 ажыг кижи бар.

Клуб болгаш библиотека эргелекчизи Бердяева бодунуң албан хүлээлгезин ак-сеткилдиг эвес, харысалга чок күүседип турарын үстүнде барымдаалар херечилеп турар

А. ТЫРТЫЙ-ООЛ.

* * *

„ШЫННЫҢ“ ЧАГААЛАРЫНЫҢ ИЗИ-БИЛЕ

„Харысалга чок чоруктуң түңнели

1951 чылдың октябрь 6-да 194 дугаарлыг «Шын» солунга үнген «харысалга чок чоруктуң түңнели» деп эгелиг чүүлге Өвүр районнуң Дус-Даг сумуда «Совет Тываның 5 чыл оюү» колхозтуң хой кадарчыларының онаашкан ажылынга харысалга чогун айтып бижээн.

Солунга үнген чүүлдү хынап көргеш, илеретинген четпестерни узуткаар хемчеглерни алыры-биле Өвүр районнуң көдээ ажыл-агый килдизи «Совет Тываның 5 чыл оюү» колхозче бригада чоруткан.

Бригаданың хыналдазындан солунга бижээн фактылар колдуунда шын болуп илерээн. Малдың ажаалдакадын баксырадып, харысалга чок ажылдап турган Чаш-оол, Даспаалай оларны кадарчы хүлээлгезинден солаан болгаш колхозтуң мал ажылында илеретинген четпестерни узуткаарының хемчеглерин колхоз кежигүннериниң нийти хуралынга чугаалашканын «Шын» солунуң редакциязынга Өвүр районнуң көдээ ажыл-агый килдизиниң эргелекчизи эш Шагжы дыңнаткан.

КНО-нуң Кол Ассамблеязының алдыгы сессиязы

ССРЭ-ниң төлээлериниң баштыңы А. Я. Вышинский санал-онал солуушкунунуң түңнелин кылып, КНО-нуң кежигүнү күрүнелерниң хөй кезиин „Коллективтиг хемчеглерже“ элзедир дээш АКШ-тың кылып турган оралдажыышкынының буураанын тодаргайы-биле көргүскен

ПАРИЖ. **(СЭТА-нын тускай корреспондентизи).** Политиктиг комитеттиң январьның 7-де болган хүндүскү хуралынга комитеттиң «коллективтиг хемчеглер» дугайы деп аттыг илеткелиниң талазы-биле санал-онал солчуушкуну доозулган. Аңаа Индияның, Пакистанның, Великобританияның, ССРЭ-ниң болгаш АКШ-тың төлээлери чүве чугаалааннар.

КНО-нуң кежигүнү күрүнелерниң хөй кезииинден Индияның төлээзиниң саналдаашкыны эң-не тодаргай болган. Кол Ассамблеяның эрткен чылдагы-ла сессиязынга Индияның төлээлери «тайбынның эрге-ажыын камгалаан чаңгыс эптиң» резолюциязын деткииринден ойталааннар, чүге дээрге, ону ёзугаар ап көөрге, ол резолюция Катышкан Нацияларның Организациязын албадаашкынныг санкцияларны чорудар аппаратты тургузарынче ыдалап турган болгаш ооң-биле кады маргылдаалыг айтырыгларны тайбың ёзу-биле чугаалажып көөрүнче чогуур кичээнгейни салбайн турган деп ол сагындырган. Уставты ёзугаар алырга, тайбыңга кым кыжаныглыг болуп турарын чүгле Айыыл чок чоруктуң Чөвүлели тодаргайлаар хүлээлгелиг болгаш ооң дугайында шиитпирни үндүрер эргелиг болуп турар. А бо айтырыглар талазы-биле Кол Ассамблеяның сүмези ыяавыла хүлээдир эргези чок болур. Ынчалза-даа бир эвес, ук сүмени күрүнелерниң чүгле чамдык кезии тооп көрүп турда, чурттарның бир чамдык кезии, ооң-биле кады кандыг бир улуг күрүне ону чөпшээревес болза, ол чүгле дайынның айыылын күштелдирерингe чедирип болур. Ынчанганының ужурунда 11 чурттарның киирип келген резолюция төлевилелин бадылаарындан инди төлээлер дадагалзаарлар деп Индияның төлээзи медеглээн.

Британ төлээ Ллойдтуң чугаазы утка-шынар чок болган. «Коллективтиг хемчеглерниң» дугайында Вышинскийниң шүгүмчүлели «сагыш сеткил кударадыышкынын болдурган» деп ол чугаалаан. Ынчап турган хирезинде Ллойд ССРЭ-ниң төлээлериниң көдүрүп үндүрген бузүредиишкиннерин ойтур-шавар барымдаалыг чүүлдерни чаңгысты-даа чугаалап чадаан. Ынчангаш ол бодунуң чугаазынга даштыкы совет политиканың дугайында хоп-мегечи, шагда-ла чылча шаптырган шуугаашкыннарны катаптаарын оралдажып турган.

ССРЭ төлээлериниң баштыңы А. Я. Вышинский бодунуң чугаазынга санал-онал солчуушкунунуң түңнелин кылган. Мурнунда анаа-ла хос тургулаар олуттарны шыгырт долдур олургулапкаш, төлээлер, журналистер болгаш өске-даа олурукчулар совет төлээниң ийи шак дургузунда үргүлчүлээн чугаазын улуг кичээнгей-биле дыңнап эрткеннер. Вышинский чугаалажып турар хемчеглерниң агрессчи байдалдыын илередип турар дыка хөй санныг барымдааларны чугаалап тургаш, «Коллективтиг хемчеглер» деп адаар америк планны Бирги комитетке чугаалашканының дугайында шиитпирлиг түңнелди үндүрген.

Вышинскийниң демдеглээни болза: чамдык төлээлер «Коллективтиг хемчеглерни» чүүлдүгзүнер дугайында 11 чурттарның резолюция төлевилелин хүлээвейн турарлар. Атлантика бөлүглениишкинниң кандыг-даа хемчеглерин өскерлиш, чокка ыяавыла деткип турган Колумбияның, Мексиканың, Чилиниң, Аргентинаның, Перунуң төлээлери дээн чижектиг төлээлер 11 чурттарның киирип келгени резолюциязының төлевилелинге, комитеттиң илеткелинге-даа боттарының таарзынмайн турарын чажырып шыдавааннар. Араб чурттарының, Афганистанның болгаш элээн каш латин-америк чурттарның төлээлериниң 11 чурттарның резолюциязының төлевилелинге киирген эң чугула эдиглери оларның таарзынмайн турарын тодаргай көргүзүп турар-дыр. Киирип турар эдиглерни, а ол ышкаш «Коллективтиг хемчеглерниң» комитеди деп адаар комитеттиң илеткелинден ойталаар дугайында безин кылган эдигни ук илеткелдиң, а ол ышкаш 11 чурттарның резолюция төлевилелиниң чогаадыкчыларының хүлээп алган чоруу болза, ооң шуут буураашкынга таварышканын көргүзүп турар.

«Коллективтиг хемчеглер» деп аттыг планның чогаадыкчыларының чорудуп турганы меге чүүлдерин Вышинский чаңгызын-даа артырбайн тодаргайлааш, бо «хемчеглер» болза, Уставты каржызы-биле хажыдып турар болгаш Катышкан Нацияларның организациязын АКШ-ка күткүткен күрүнелерниң дайын чорудар сорулгалыг бөлүглениишкини болдурар хүлээлгелиг дээрзин база катап тодараткан.

АКШ-тың, Великобританияның болгаш Францияның төлээлериниң резолюцияның совет төлевилелинге удурланып турганын ССРЭ төлээлериниң баштыңы кам-хайыра чокка шүгүмчүлээн. Ссвет Эвилели-биле чөпшээрежилгени чедип алырының, маргылдаалыг айтырыгларны тайбың ёзу-биле, шынчы шиитпирлеп, туруп турар бүгү делегей күштелиишкиннерин, ооң-биле кады дайын чорудулгаларын соксадырының дугайында Корeяда чоруп турар чугаалажыышкыннарны дүрген чедип алырынга деткимчени кылырының оруу-биле чаңгыс-даа базымны базарын ол чурттарның төлээлериниң күзевейн турарындан ол удурланыышкыннар үнүп турар-дыр деп ол илереткен.

Вышинский Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелинге чаңгыс эптиг болурунуң принцивин англи-америк бөлүглениишкинниң талазында канчаар шүгүмчүлеп турганын буруу шаап тайылбырлавышаан, эң чугула айтырыгларны шиитпирлеп турарының үезинде Атлантика бөлүглениишкинниң кежигүннери боттары чаңгыс эптиң принцивин ажыглап турарлар дээрзин көргүскен. Европа чөвүлелиниң статузундан, Соңгу-атлантика пактызындан, «Шуманның планының» талазы-биле болгаш оон-даа өске чүүлдерден Вышинскийниң чогуур чүүлдерни номчуп, чугаалааны комитетке болгаш хөй санныг олурукчуларга күштүг салдарын чедирген.

Вышинский бодунуң чугаазының сөөлгү үезинде ССРЭ-ниң төлээлериниң киирген резолюциязының төлевилелин тодаргайы-биле тайылбырлааш, Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелиниң хуралын чыылдырарының болгаш коллективтиг хемчеглерниң комитедин тарадырының дугайында саналга Ачесоннуң, а ол ышкаш америк, англи, француз болгаш оон-даа өске чамдык төлээлерниң удурланып турарының ажык чогун долузу-биле көргүскен.

Вышинскийниң соонда чүве чугаалаан, АКШ-тың төлээзи Коэн ССРЭ төлээлериниң баштыңынга безин харыылаарын оралдашпаан. Коэнниң чугаазы ниитизи-биле арын-нүүр чок бадыткаашкыннардан, төөгүнүң фактыларын доңгуну-биле хажыдыышкыннардан болгаш геббельсчи пропаганданың мөзүзү-биле тургустунган антисоветтиг хоп-мегелерден бүткен болган. Айыыл чок чоруктуң чөвүлелин чыгташ, аңаа Корeяда дайын чорудулгаларын соксадырының дугайында чугаалажыышкыннарны дүрген доозарының дугайында айтырыгны көөр дугайында совет төлээлерниң саналынга АКШ-тың төлээзи чогум чүге удурланып турарын залда олурганнарның иштинден кым-даа билбээн. АКШ болза, делегейде туруп турар күштелиишкинни узуткаарынче, Корeяга тайбыңчыдылганы тургузарынче чүткүвейн турар болгаш харын-даа АКШ-тың амгы үеде чорудуп турары болгаш келир үеде чорудар деп планнап турары агрессчи үүлгедиишкиннерин өске чурттарның деткиир чорууну чедип алырын күзеп турар дээрзин Коэн бодунуң чугаазынга база катап тодаргайы-биле илереткен.

Великобританияның коммунистиг партиязының ам болур деп турар съездизи

ЛОНДОН. 1952 чылдың апрельдиң 11-ден 14-ке чедир Лондонга Великобританияның коммунистиг партиязының XXII съездизи болур деп Великобританияның коммунистиг партиязының парлалга килдизи чарлаан.

Съезд коммунистиг партияның чиңгине секретари Гарри Поллиттиң политиктиг байдалдар болгаш партияның сорулгаларының дугайында илеткелин чугаалажып көөр. «Социализмче Британияның оруу» деп партияның программазын хүлээп алыр, Уставты эде көөр болгаш коммунистиг партияның күүсекчи комитедин соңгуур.

(СЭТА).

Корeяда болуушкуннар

Корeяның Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Корeяның Улус-Демократтыг Республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының январь 7-де медээлээни болза, Корeяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң эки-турачы кезектериниң сырый деткимчези-биле америк-англи эжелекчилерниң болгаш лисынманчы шериглерниң дириг күжүнге болгаш техниказынга улуг чидириглерни таварыштырбышаан, камгалалдың тулчуушкуннарын бүгү фронтуларга чорудуп турар.

Январьның 6-да Улустуң армиязының кезектери барыын эриктерге эрик кыдыының чурттакчылыг районун артиллерия-биле боолап турган дайзынның ийи кораблин сугже киир аткан.

Январьның 6-да Улустуң армиязының зениттиг кезектери болгаш дайзынның самолёттарын кедеп адар адыгжы-анчыларның отрядтары Корeяның чөөн болгаш барыын эриктериниң тайбың чурттакчыларын бомбалаарынга киржип турган дайзынның самолёттарындан 5 самолётту андара аткан болгаш 2 самолётту үрей аткан.

(СЭТА).

Корeяда тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкыннар

ПЕКИН. Январь 7. (СЭТА). Синьхуа агентилелиниң корреспондентизиниң Кэсондан медээлеп турары болза:

Чугаалажыр хүн айтырыының үшкү пунктузун чугаалажып көрүп турар кудуку комитеттиң январь 6-да болган хуралынга коргудуушкун-биле бистиң иштики херээвиске кирижириниң дугайында болгаш чугаалажыышкыннарны соксадыр деп кыжаныышкын-биле Корeяга тудуушкуннарны кызыгаарлаар дугайында оларның чөптүг эвес негелдезин хүлээп алырынче бистиң таланы албадаарын американнар оралдашкан. Бир эвес бистиң талавыс оларның саналын хүлээп албас болза, олар чугаалажыышкыннарны пушкалар, бомбалар болгаш октар-биле чорудар деп күзелдиинин дугайында американнар ажыы-биле чугаалааннар.

Дайын кыжаныышкыны-биле чугаалажыышкыннарны соксадырынче американнарның шагда-ла чүткүлдүүн бистиң төлээвис демдеглээн. Ындыг орук-биле бодунуң чөптүг эвес саналынга бистиң чөпшээрежиривисти албадаарынче олар оралдажып турар. Ынчалза-даа оларның «шериг коргудуушкуну» кымны-даа коргудуп шыдавас. Корeяның иштики херээнге киржир деп кандыг-даа чөптүг эвес негелдеге удур бистиң талавыс шиитпирлии-биле туржуп келген болгаш моон соңгаарда-даа үргүлчү туржур. Корeяга тайбыңчыдылга чарарынче база корей айтырыын шуут тайбың арга-биле таарыштырарынче үргүлчү болгаш шынчы чүткүлдүг туружу-биле бистиң тала быжыг болгаш чөптүг тайбыңны долузу-биле хандырып болур саналды чаңгыс эвес катап идип үндүрүп турган. Ынчалза-даа өске тала чугаалажыышкыннарның дургузунда ойталавайн келген бодунуң шериг албадаашкыны-биле мактатынып, херек кырында ону ажыглаарынче каш-даа удаа оралдашкан.

Чугаалажыр хүн айтырыының дөрткү пунктузун чугаалажып көрүп турар кудуку комитеттиң хуралынга өске тала бодунуң январь 2-деги мугулай саналын тайылбырлаары-биле хөй-ле чүве чугаалаан.

Өске таланың хөй тайылбырлаашкыны өске таланың саналынга хамаарыштырган бистиң чугаавысты улам-на шынзыктырып турарын бистиң төлээвис айыткан. Өске таланың саналының шын сорулгазы болза, бистиң таланың тудуп турары бодунуң бүгү туттурган шериглерин хостаарын болгаш дедир эгидип чандырарын ол таланың негеп турары болур, ол-ла үеде бистиң туттурган шериглеривистиң хөй кезиин салыгга артырарын күзеп, бис чеже туттурган шериг дедир эгидер болдур бис чүгле ынча кижини биске эгидер деп араатанзыг арганы ажыглаар дээр күзелдиң өске талада барын ол санал илередип турар. Ол-ла үеде ол кижилер дедир чанарын күзевейн турар деп бадыткап, бистиң туттурган шериг албанныгларывысты Ли Сын Ман болгаш Чан Кай-ши деп дээрбечилерге бээринче өске тала чүткүлдүг туруп турар. Өске таланың ындыг саналын бистиң төлээвис база катап шуут буруу шапкан болгаш чугаалажыр хүн айтырыының дөрткү пунктузун чөпшээрээр дээр болза, тайбыңчыдылга дугайында дугуржулгага ат салдынган сөөлүнде доп-дораан бүгү туттурган шериглерни хостаарының болгаш дедир эгидип чандырар дугайында принципти узамдыктырылга чокка ийи тала хүлээп алыр ужурлуг деп бистиң төлээвис демдеглээн.

Соңгу-Чөөн Кыдатче америк ужар-чүүлдүң чөңгээлиг халдаашкыны

Синьхуа агентилелиниң дыңнадыы

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң корреспондентизиниң Аньдундан медээлеп турары болза:

Январь 6-да америк шериг-агаар күштериниң самолёттары Соңгу-Чөөн Кыдатче база катап халдаан болгаш бомбалаашкынны кылган.

Январь 6-да Соңгу-Чөөн Кыдатче халдаан «КБФ—84» деп 8 америк самолёттар 14 шак 33 минутада Ляодун можунуң Цзиань уездиниң кырынга көстүп келген болгаш 14 бомбаларны октаан, ооң иштинден 3 бомба чазылбаан. 11 бомбаны Цзиань хоорайда демир орук станциязынче октапкан. Ооң түңнелинде 3 демир орукчу балыгланган, демир оруктуң 370 метр оруу үрелген болгаш янзы-бүрү материалдар чок кылдынган.

Ол-ла хүн 15 шак 07 минутада ол бөлүк самолёттар Соңгу-Чөөн Кыдаттың агаар кызыгаарын база катап үреп кирген болгаш Куаньдань уездиде Шичжуцу деп пунктунуң кырынга көстүп келген ооң соонда ол самолёттар Корея талазынче дедир ужуп чоруй барган.

(СЭТА).

Америк ужар-чүүлдүң Кыдатка удур чаа агрессчи үүлгедиишкини

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң корреспондентизиниң Аньдундан медээлеп турары болза:

Корeяда тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкыннарны американнарның узамдыктырып турар үезинде америк ужар-чүүл 1951 чылдың декабрьның төнчүзүнде Соңгу-Чөөн Кыдаттың агаар кызыгаарын чаңгыс эвес катап үреп турган болгаш бомбалаашкыннарны база боолаашкынны кылган.

Декабрь 26-да 18 шакта Аньдунуң мурнуу-барыын талазында Дадунгоунуң кырынга америк самолёт көстүп келген, ол самолёт чырыдар бомбаны октапкан. Ооң соонда ол самолёт Бэйцинзениң кыры-биле ужуп эрткен болгаш аңаа автомашина оруунуң ийи талаларынче дөрт чаза тевер бомбаларны октапкан. Бир бомба Бэйцинзейниң чөөн талазында үш километр черде Коуцзятунга барып дүшкен, ооң түңнелинде 8 чурттакчылар (3 херээжен болгаш 5 эр кижилер) балыгланган, 5 бажыңнар буступ үрелген болгаш 2 элчиген өлген.

Декабрь 31-де 18 шакта Тандинкоундан чөөн талаже ийи километрде пунктуже дайзынның бомбалакчызы бир бомба октаан болгаш боолаашкынны кылган. Ол-ла хүн 18 шак 38 минутада Дагушаняның кырынга дайзынның самолёду көстүп келген болгаш Дагушаняның барыын талазынче бир бомбаны октапкан. Бомбаның частыышкынының түңнелинде 5 чурттакчылар балыгланган болгаш 14 бажыңнар үрелген. Самолёт 18 шак 45 минутада оон чоруй барган. (СЭТА).

Ийи француз шериг албанныгларының чөөн Берлинче киргени

БЕРЛИН. Дыңнадыглар ёзугаар алырга, декабрьның сөөлгү чартыында Берлинниң демократтыг секторунче француз армияның ийи шериг албанныглары: улуг сержант Рене Раноберг болгаш солдат Марио Алесси-Ангини олар шилчип кирип келгеннер.

ГДР-ниң девискээринге чаштынар арганы бээрин олар Германияның **Демократтыг Республиказының** чазаандан дилээннер.

(СЭТА).

Бразилияда тайбыңның шаңналдары

МОНТЕВИДЕО. «Импренса популар» деп бразил солуннуң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, Бразилияда тайбың талалакчыларының шимчээшкининиң удуртур органнары тайбың дээш демиселдиң херээнге шылгараңгай алдар хавыялыг чорук дээш тыпсыр тайбыңның Национал шаңналын доктаатканнар.

Жолио-Кюри аттыг бир дугаар шаңналды 20 муң крузейро (бразил акша) хемчээлдиг кылдыр доктааткан. Улустар аразынга тайбыңны камгалаарының херээнге чугула салыышкын болур литературалыг чогаал дээш, эртем ийикпе культур ажыл-чорудулга дээш ол шаңналды тыпсыр.

Бразил патриот Элиза Бранко аттыг ийи дугаар шаңналды 5 муң крузейро хемчээлдиг кылдыр доктааткан. «Беш улуг күрүнелерниң аразынга Тайбыңның Пактызын чарар дугайында Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга ат салыышкыннарын чыыр талазы-биле эң эки организастыг ажыл дээш» ол шаңналды тыпсыр. Элиза Бранко аттыг шаңнал алганнар ооң-биле кады алдын медальды база алыр.

Оон аңгыда алды алдын медальдер база доктаатыңгылаан. Ол медальдерни Бразилияның найсылалының болгаш штаттарының тайбың талалакчыларының шимчээшкининиң төлээлекчилеринге тайбыңны камгалаарының болгаш быжыглаарының херээнге эң эки салыышкын дээш тыпсыр.

Тайбыңның Национал шаңналдарын доктаадыр дугайында шиитпир болза, Бразилияга тайбың дээш демиселди калбартырының херээнге чугула болуушкун болур деп «Импренса полулар» солун бижип тура

(СЭТА).

Египеттиң премьер-министри Нахас-пашаның медеглели

КАИР. Англияның Ортаакы Чөөн-чүкте кургаг чер күштериниң кол командылакчызы генерал Робертсоннуң декабрь 31-де Фейидке чугаалаан медеглелинге харыы кылдыр Египеттиң премьер-министри Нахас-пашаның январь 1-де кылган медеглелин бүгү улуг-улуг солуннар бир дугаар арыннарында парлагылааннар.

«Дөрт күрүнелерниң (АКШ-тың, Англияның, Францияның болгаш Турцияның) саналын египет чазак хүлээп албаан болгаш англичаннар чурттан үнмээн турда ындыг байдалдыг кандыг-даа саналдарны чугаалажып көөрүнден ойталаарын чазак тайылбырлап берген. Бо айтырыгның талазы-биле Египеттиң бодалы өскерилбээн болгаш бистиң черле хүлээп албаан чүүлдеривисче бисти албадаары англичаннарның эргезинде эвес-ле болгай. Суэц канал зоназында англи шериглерни тургузуп турар чорук болза, Египеттиң тускай хамаарышпас чоруунга удур ажык агрессия болур болгаш англи солдаттар бүгү-делегей суг оруу-биле эжиндириишкинниң хосталгазын камгалап турар дээриниң дугайында меге үндезилелдерни черле шын деп көрүп болбас. Суэц каналды Египет ээлеп турар болгаш моон ужурунда Суэц каналдап эжиндириишкинниң хосталгазын чүгле ол камгалаар эргелиг».

«Англичаннар күчүлээшкинге харылап турарлар» дээр дугайында Робертсоннуң бадыткалы болза, «боттуг фактыларны каржызы-биле хажыдып турар чорук болур, чүге дизе, англичаннар дээрге, агрессорлар-дыр, а бис болза, оларның күчүлээшкининге харылавышаан, оларга удурланып турар бис» деп Нахас-паша айыткан. Нахас-пашаның оон ыңай медеглээни болза: «Бо болза — бистиң чуртувус тур, а англичаннарның чурту эвес-ле болгай, ынчангаш ону камгалаары-биле күш ажыглаары оларга мырыңай чылдагаан чок. Ынчангаш, оларның өлүрүкчү ажыл-чорудулгаларының түңнелинде бис боттарывыстың политикавысты өскертиптер боор бис деп идегел-биле англичаннар боттарын мегелевес ужурлуглар. Бодунуң политиказының шын оруун Египет тургузуп алган болгаш ооң негелделери долузу-биле күүсетинмээшаанда, ол политиканы амыдыралга чорударын Египет үргүлчүлээр апаар».

Генерал Робертсоннуң медеглелин тайылбырлавышаан, даштыкы херектер министриниң хүлээлгезин күүседип турар Фарадж-паша мынча дээн: «Генерал Робертсоннуң медеглелинде дайынның болгаш дайын чорудулгаларының котпактаашкыны бисти коргудуп шыдавас. Ол котпактаашкынга дедирлеңир чорук чогу-биле болгаш бүзүрел-биле канчаар ужуражырын бис билир бис».

Түңнелинде Фарадж-пашаның чугаалааны болза: «Дөрт күрүнелерниң саналдарын генерал Робертсоннуң чугаалап үндүрүп келгени болза, ол саналдар Египетти эжелээрин үргүлчүлээринче болгаш ону англи эжелелден бүгү-делегей эжелелинче хуулдурарынче угланган саналдар болур деп египет чазактың бодап турганын улам шынзыктырып турар .Ол саналдарга Египет болгаш араб күрүнелери чөпшээрежир-даа чөпшээрешпес-даа болза, ону барымдаалавайн оларны шуут дөгээр дээр дугайында Робертсоннуң бадыткалы чүүден-даа дора болур».

(СЭТА.

Ыраккы Чөөн-чүкте англи-америк чөрүлдээлер

НЬЮ-ЙОРК. Даллес биле Англияның даштыкы херектер министри турган Моррисоннуң 1951 чылдың июльде Лондонга чарганы, Япония дугайында парлатынмаан дугуржулганы катышкан Штаттар үреп турар деп Англия буруудадып турар дугайын «Чикаго сан энд таймс» солуннуң корреспондентизи Ку дыңнаткан. Кунуң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, бижимел хевирде чөпшээрежип каан ол дугуржулганың кол утказы чүл дээрге, «тайбың» керээзин күштүг болдуруп бадылааның соонда Чан Кай-ши-биле ийикпе Кыдаттың улус чазаа-биле дугуржулга чарып болур бе, азы болбас бе дээрзин Япония шиитпирлээр ужурлуг айтырыгда болуп турар.

1951 чылдың декабрьде Токиога чораан, Даллес болза, чаңгыс талалыг «тайбың» керээзин чарарын болгаш Чан Кай-ши-биле дипломаттыг харылзааны тургузарын япон чазактан негеп турган.

Ынчап баарга, Токиода харылзааның англи төлээ чериниң баштыңы Даллеске ужурашкан болгаш мурнунда Англия-биле чарган дугуржулгазының дугайын аңаа сагындырган. Чан Кай-ши-биле чаңгыс талалыг керээни чарарын чедип алыр сорулга-биле Японияже АКШ-тың чорудуп турар базыышкынын Даллес—Моррисон оларның протоколу-биле канчап черле харылзаштырып болурул деп АКШ-тың күрүне департаментизинден Англияның Вашингтонда элчин чери база айтырган. Япон бөлүктерниң Формозада гомиданчылар-биле чөпшээрежиишкиннеринге англичаннар удурланмаан. Ол ышкаш, Япония АКШ-тың албадаашкыны чокка-даа Чан Кай-ши биле керээ чарып болур деп англичаннар миннип турганнар. Ынчалза-даа, бир эвес АКШ-тың негелдезин ёзугаар Япония Чан Кай-ши-биле тайбың керээзи чарып алгаш, ооң соонда кыдат садыгдан адырлы бергеш, экономнуг бергедээшкиннерге таваржыр болза, ам чүү болурул деп Англия айтырган. Англичаннарның чугаалап турары-биле алырга, бир эвес ындыг байдал тургустунуп келзе, бодунуң экономнуг бергедээшкиннериниң буруузун Япония АКШ-ка болгаш Барыын чүкке онаап болур ийик.

Японияның коммунистиг Кыдат-биле харылзаазын шуут үскеш, ол америк политика япон садыгны Мурнуу-Чөөн Азия чурттарынче углаптар болду бе» деп англичаннар бодап турарлар деп Ку айтып турар.

(СЭТА).

Харысалгалыг редакторнуң оралакчызы Д. О. БЕГЗИ.

„КОМСОМОЛ XXX ЧЫЛ ОЮ“ КИНОТЕАТРГА

Январьның 12-де

„АДРЕС БИЛДИНМЕС“

(*„АДРЕС НЕИЗВЕСТЕН“*)

деп кино болур.

Сеансыларның эгелээр шактары 6 шак 15 минутада,
8 болгаш 10 шактарда.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Щетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харысалгалыг редакторнуң 3—62; харысалгалыг редактор нуң оралакчызының, партия амыдыралының, культура болгаш уран-чүүл килдистерниң—3—88; харысалгалыг секретарьның, 4—98; пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа килдистериниң—3—68; иштики информация, бухгалтерияның—3—65.

БО0808.

Облкүүскомнуң типографиязы